БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 151 (5043)
Суббото
Июлиин 27
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ Сталинска шэнэ табанжэлэй түсэб соо городууд, колхозно тосхонуудые ба хүдөө һууринуудые культурно-болбосон байдалтай болгохо талаар айхабтар ехэ хүдэлмэринүүд ябуулагдаха байна.

Колхозно тосхонуудые культурно-болбосон болгоё

Советскэ правительство ба большевистскэ парти болбол манай ороной арадуудай ажа амидаралые материальна тэниглэн байдалые дээшэлүүлхын ба тэдэниие культурно-болбосон, сэнгэлиг хүхюун байдалтай болгохын түлөө саг үргэлжэ ехээр анхаралаа табидаг юм.

1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ Сталинска шэнэ табанжэлэй түсэб соо городууд, колхозно тосхонууд ба хүдөө һууринуудые культурно-болбосон, байдалтай болгохо хэрэгтэ ехэхэн һуури үгтэнэ.

Манай республикын колхозууд, совхозууд ба МТС-үүд өөһэдынгөө ажахын хүгжэлтын табанжэлэй түсэбүүдые зохеожо байна гээшэ. Тиихэдээ колхозуудай түсэбүүдые, һуурин газарнуудые культурно-болбосон байдалтай болгохо талаар мүн лэ олон хэмжээ-ябуулгануудые хараална. Шэнэ табанжэл соо хүдөө ажалай үйлэдбэри нилээдгүй ехээр механизацилагдаха болоно, шэнэ барилганууд олоор бодхоогдохо ба колхозно тосхонуудые культурно-болбосон болгохо тушаа ехэхэн анхарал табигдаха юм.

Колхозно тосхонуудые культурно-болбосон болгохо хэрэгтэ колхознигуудай гэр байра һайжаруулалга, культурно-ажаһуудалай барилгануудые бодхоолго, колхозоо электрификацилга, сад ба үйлсэнүүдтэ модо тарилга болон тратуар хэлгэ гэхэ зэргын хүдэлмэринүүд томохон һуури эзэлхэ зэргэтэй.

Манай Бурят-Монгол республикын табанжэлэй түсэб соо республикын аймагуудай колхозууд ба һуурин газарнуудаар 12 мянган байрын гэр баригдахаар хараалагдаһан байха юм. Тэрээнһээ 500 гэрынь 1946 он соо баригдажа гүйсэдхэгдэхэ ёһотой. Гадна хэдэн олон клубууд, һургуулинууд, амбулаторинууд, нарайлалгын гэрнүүд, хүүгэдэй яслинууд гэхэ зэргын культурна эмхизургаануудай барилганууд хараалагдаһан байха юм.

Мүнөө республика дотор 31 колхозууд электрификацилагдаһан байна. Шэнэ табанжэл соо үшөө 234 колхозууд электрификацилагдаха ёһотой болоно. Табанжэл соо республикын хүдөө нютагуудта хамта 6108 киловатт хүсэтэй 74 гидро ба 185 тепло-электростанцинууд баригдахаар хараалагдаа. Хамта дээрээ 259 электростанцинууд баригдаха болонобшуу. Эдэ электростанцинуудай 163-ниинь колхозуудые, 25-ниинь МТС-үүдые ба 3-ниинь аймагай центрнүүдые электро хүсөөр хангаха ёһотой болоно. Мүнөө жэлдэ 300 киловатт хүсэтэй 12 гидроэлектростанци ба 223 киловатт хүсэтэй 13 теплоэлектростанцинуудай барилганууд гүйсэдхэгдэхэ ёһотой.

Эдэ бүхы барилгануудые хурдан түргэнөөр ябуулха эрхэ байдал манай республика дотор гүйсэд бии. Юуб гэхэдэ, манай республика ой модоор ба бусад барилгын материалнуудаар элбэг баян, мүн гидроэлектростанцинуудые барихада тааһамжатай гол горход олон гээшэ. Колхозойнгоо центрнүүдые ногоорүүлхэ ба сад тарилгые дэлгэрүүлгэдэ хэрэгтэй элдэб олон янзын жэмэстэ модонууд манай республика соо тон элбэг. Сэлэнгын аймагай, Улан-Удэ городой жэмэстэ модоной питомнигууд хадаа ойро шадархи аймагуудай бүхы колхозуудые һайн шанартай модо тарилгын материалнуудаар гүйсэд хангажа шадаха байна.

Эдэ бүгэдэ арга-боломжонуудые хэрэглэжэ, үнэхөөрөө культурно-болбосон байдалтай боложо шадаһан колхозууд манай республика соо үсөөн бэшэ. Тэдэнэй тоодо Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Очиров) ороно. Энэ колхоз колхознигуудаа типовой байрануудаар һайн хангахаһаа гадна, клуб, библиотекэ, радиоузел, телефонно станци, электростанци, музей, хүүгэдэй ясли, артезианска худаг, сад гэхэ зэргын культурно-ажаһуудалай олон барилгануудаар хангагдаһан байха юм. Энэ колхозой колхознигуудайнь байдал үнэхөөрөө культурно-болбосон боложо шадаа. Мүн иимэ колхозууд ондоо тээшье бии. Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Б. Цыренжапов), Заиграйн аймагай «Улаан Эрхирик» (түрүүлэгшэнь Д. Санжиев) ба бусад хэдэн колхозууд болоно.

Мүнөөшье колхозно тосхонуудые культурно-болбосон болгохо талаар ехэ юумэ хэгдэнэ. Байкало-Кударын аймагай «Май 1» гэжэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Сычев) тепло-электростанци барилгые һаяын сагта дүүргэхээр байна. Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Дамбаев) гидроэлектростанциин барилгые амжалтатайгаар ябуулжа байха юм. Энэ станциин барилгада 100 үлүүтэй хүн хүдэлмэрилжэ ажалай үндэр бүтээсын үльгэр жэшээ харуулна. Барилгань август һара соо гүйсэдхэгдэхөөр хараалагданхай. Хэжэнгын аймагай «Заветы Ильича» (түрүүлэгшэнь нүхэр Борисов) ба бусад колхозууд электростанцинуудайнгаа барилгые муу бэшээр ябуулжа байна. Колхозно барилгануудые эрхилжэ байһан колхозуудай тоонь олошоржо, хүдөө нютагуудта шэнэ гэрнүүд, клубууд, уншалгын байшангууд, ажахын байра байдалнууд олоор бүтээгдэдэг болобо.

Тиихэ зуура, республикын олонхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд колхозуудаа культурно-болбосон байдалтай болгохо арга-боломжотой байбашье, тэрэниие гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүй гэхэ гү, али энэ шухалын шухала хэрэгые хүсэд тоодоггүй байна. Энээнэй үринь юу харуулнаб гэхэдэ, хэдэн колхозуудай колхознигууд орожо һууха мүртэй ёһоор гэргүй байдаг байна. Колхознигуудай культурна эрилтын жэлһээ жэлдэ улам ургажа байбашье, зарим колхозууд зохид һайн клубгүй гэхэ гү, али оройдоошье клубгүй байдаг байха юм.

Хүдөө газарта культурые дэлгэрүүлгын нэгэн ехэ үндэһэн болохо электростанцинуудай барилгые унжагайруулжа байһан баримтанууд бии байна. Жэшээлхэдэ, Байкало-Кударын аймагай «Путь Сталина» гэжэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Кузнецов) электростанциингаа барилгые тон ехээр унжагайруулжа байха юм. Станциин барилгада зүбхэн 5 хүн хүдэлмэрилнэ. Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Ринчино) ба «Комсомол» (түрүүлэгшэнь нүхэр Ц. Эрдыниев) болон бусад колхозууд электростанциингаа барилгые мүн лэ ехээр унжагайруулнад.

Колхозоо культурно-болбосон ба колхознигуудаа сэнгэлиг хүхюун байдалтай болгохо ябадалай тон ехэ удхашанартай байһаниие һайнаар мэдэржэ, саашадаа бүхы арга-боломжонуудые бүримүһэн хэрэглэхэнь шухала. Колхоз бүхэндэ саг үргэлжын барилгын бригадануудые байгуулжа, колхознигуудай һууха гэр байра, электростанцинуудай барилга хурдан түргэнөөр ябуулха, культурна ажаһуудалай барилгануудые түргэдхэхэ, модо ба сад тариха, тратуар хэхэ гэхэ зэргын хүдэлмэринүүдые ябуулха тон шухала болоно. Хүдөөгэй советскэ ба партийно-комсомольско организацинууд болон колхозой хүтэлбэрилэгшэд болбол колхозно тосхонуудые культурно-болбосон болгохо гэһэн иимэ һайхан хэрэгые ударидан толгойлхо уялгатай. Колхозно тосхонуудые культурно-болбосон болголго хадаа хойшолуулашагүй зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Металлоконструкцинуудай шэнэ завод

КИШИНЕВ, июлиин 16. (ТАСС). Зам харилсаанай Министерствын металлоконструкцинуудай заводой барилга Кишиневско түмэр зам дээрэ дүүргэгдэжэ байна. Түрүүшын цехнүүд боложо кузнечно ба механическэ цехнүүд ашаглалгада тушаагданхай. Эдэ цехнүүдэй түрүүшын продукцинууд болохо хүүргэнүүд ба замай ажахыда хэрэглэхэ 243 тонно металлоконструкцинуудые бүтээн гаргажа байна.

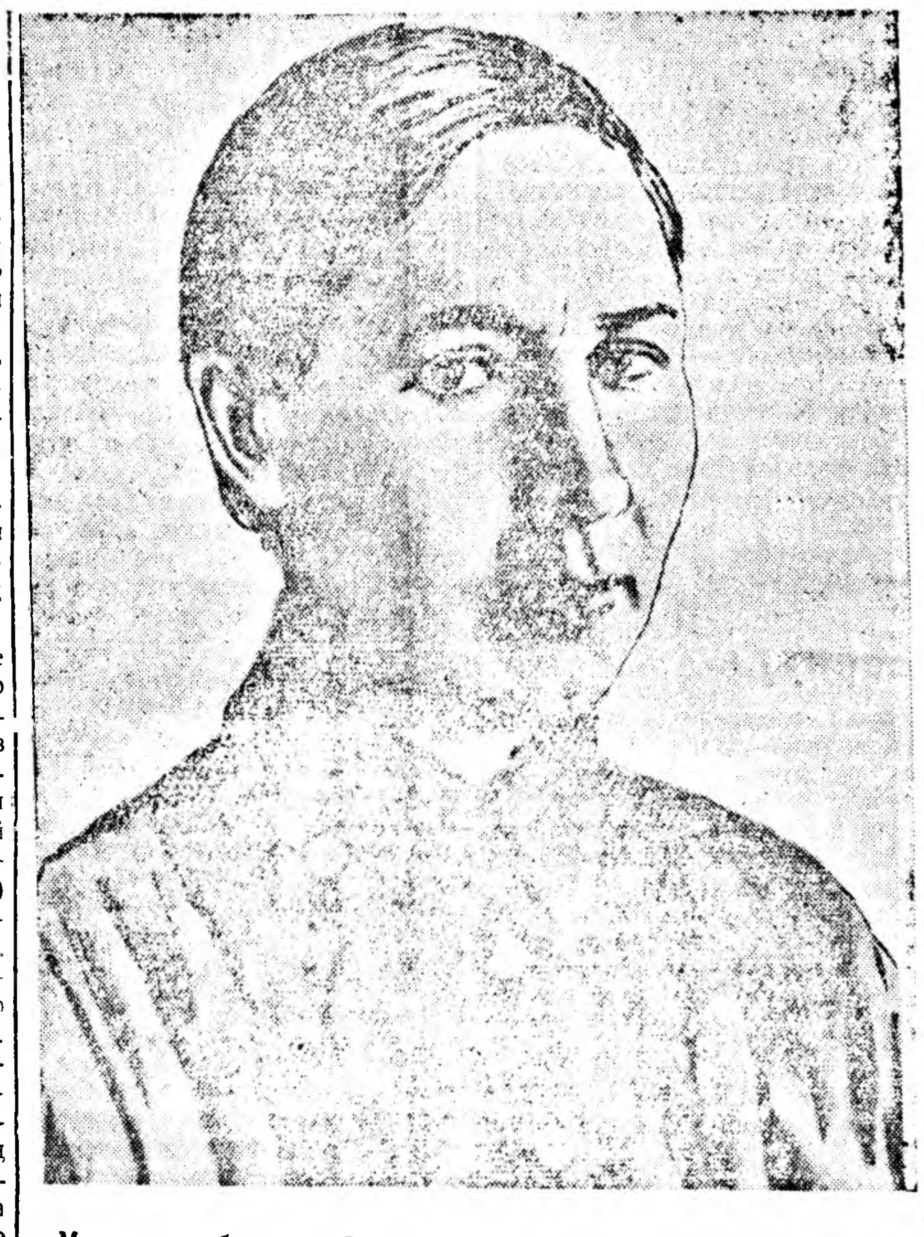

Московско областиин Сталиногорско районой «Комбайн» колхозой звеньевой Сталинска шангай лауреат Лебедева Евдокия Нефедовна агротехникын шэнэ аргануудые зохеоһоной ба нэбтэрүүлэн бэелүүлһэнэй болон 1944 ба 1945 онуудта гектар бүхэндэ 2000 пентнерһээ дээшэ капуста ургуулжа, дэлхэйн рекорд туйлаһанай түлөө гурбадахи шатын Сталинска шан абаһан байна.

(ТАСС-эй фотохронико).

Брынзэ тушаалга дүүрэбэ

СЭЛЭНГЭ. Доодо-Бухэнэй сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артель (түрүүлэгшэнь нүхэр Г. Банзаракцаев) 245 килограмм брынзэ тушааха түсэбтэй аад, 312 килограмм тушааба. Мүн Ноёхоной сомоной „Большевик" гэжэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыденов) 476 килограмм тушааха байһаваа, 913 килограмм брынзэ тушаажа, ВКП(б)-гэй айкомой ба аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй зүгһөө амаршалгада хүртэбэ.

Үбэр-Зөөхэйн сомоной „III интернационал" колхоз брынзэ тушаах түсэбөө 109 процент дүүргэжэ түрүү колхозуудай тоодо оронхой.

Л. РИНЧИНО.

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэринүүдэй таһагуудай эрхилэгшэнэрэй зүблөөн

Июлиин 16—19-дэ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи культурно-гэгээрэлэй албан газарнуудай хэрэгүүдэй талаар комитедтэ табанжэлэй түсэб тухай Хуулиие нэбтэрүүлэн ойлгуулха, мүн тэрэшэлэн немецкэ эзэмдэлгэһээ сүлөөлэгдэһэн районуудта культурно-гэгээрэлэй албан газарнуудые һэргээн бодхоохо ба шэнээр байгуулха асуудалнуудай талаар зүблөөн болобо. Энэ зүблөөн дээрэ ородой федерацин 18 областьнуудай ба хизаарнуудай культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэринүүдэй таһагуудай эрхилэгшэд хабаадалсаһан байна.

Комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Зуева гэгшэ өөрынгөө эхилхы үгэ соо культурын гуламтануудые һэргээн бодхоолгын ба барилгын талаар ажалшад болбол нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулаа гэжэ тэмдэглэбэ.

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэринүүдэй таһагые даагша нүхэр Дертын гэгшэ Ленинградска областьдо табанжэлэй түсэб тухай хуулиие нэбтэрүүлгэ тухай элидхэл хэбэ. Тэрэнэй харуулһан мэдээ хадаа ойлгууламжын хүдэлмэриин үргэн далайсые гэршэлбэ. Сталинска шэнэ табанжэлэй проблемэнүүдтэ зорюулагдаһан хоер мянга гаран лекцинүүд үнгэргэгдэһэн байна. Арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ түсэбэй тухай 10 мянган хөөрэлдөөнүүдые хэгдэһэн ба тэрээндэ 600 мянган ажалшад хабаадуулагдаһан байна.

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэринүүдэй Смоленскэ областной таһагай эрхилэгшэ нүхэр Киррилин гэгшэ культурно-гэгээрэлэй албан газарнуудые һэргээн бодхоолго ба барилга тухай мэдээсэлые хэбэ. Мүнөө Смоленскэ областьдо 35 хүдөөгэй клубууд, 165 библиотекэнүүд, 818 уншалгын байшангууд ба 28 культурын байшангууд хүдэлмэрилнэ. Эдэ албан газарнууд болбол олониитын зөөреэр, ажалшадай гараар баригдаһан ба һэргээн бодхоогдоһон байна. (ТАСС).

Ф. Э. Дзержинскиин дурасхаалда зорюулагдаһан суглаан

ВИЛЬНЮС, июлиин 19. (ТАСС). Литвын олониитэ болбол өөрынгөө нютагай хатуу революционер, Ленин—Сталинай партиин үнэч сэхэ хүбүүн Ф. Э. Дзержинскиин наһа бараһаар 20 жэл болоһон ойе үргэнөөр тэмдэглэнэ.

Феликс Эдмундович Дзержинский Вильнющинэдэ түрэжэ, тэндээ һургуулида һураһан ба өөрынгөө революционно ажал ябуулгые эхилһэн байна. Яцех гэһэн нэрэ (Дзержинскиин нюуса нэрэ) хадаа Каунас, Вильнюс ба Литвын бусад ажаүйлэдбэриин центрнүүдэй ажалшадай дунда хүдэлмэришэн ангиин хэрэгэй түлөө тэмсэгшын гэрэлтэ түхэлынь боложо үлэһэн байна.

Үсэгэлдэр ба мүнөөдэр Литвын предприятинууд ба албан газарнуудаар Дзержинскиин дурасхаалда зорюулагдаһан суглаанууд болобо.

Польско национальна сүлөөлэлтын комитедэй байгуулагдаһаар 2-дохи ойн үдэртэй дашарамдуулан Польско Посольстводо уулзалга болобо

Үсэгэлдэр июлиин 22-то СССР-тэ һуугаа Польско Элшэн сайд Раабе гэгшэ Польско национальна сүлөөлэлтын комитедэй байгуулагдаһаар хоер жэл болоһон ойн үдэртэй дашарамдуулан уулзалга хэбэ.

Уулзалга дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо ба Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрэй орлогшо А. Я. Вышинский, Дээдэ һуралсалай Министр С. В. Кафтанов, Гадаадын Худалдаа-наймаануудай Министрэй орлогшо И. Ф. Семичастнов, генерал-полковник Чибисов, вице-адмирал Харламов, СССР-эй МИД-эй коллегиин член А. П. Павлов, Москвада байгаа дипломатическа корпусай членүүд ба бусад нюурнууд хабаадалсаба. (ТАСС).

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫН ЯБАСЫЕ ЭРИД ХУРДАДХАХА

Заиграйда үбһэ хуряалга тон муугаар ябана

ЗАИГРАЕВО. (Телефоноор аб таба). Тус аймагай колхозууд мүнөө жэлдэ 23 мянган гектар үбһэ сабшаха байһан аад, июлиин 20-ой мэдээгээр 1684 гектар сабшаба. 5 мянган тонно силос дараха байһан аад, 205 тонно дараа. 46 мянган центнер набшаһа намаа бэлэдхэхын орондо мүнөө арайхан гэжэ 881 центнер бэлэдхээд байха юм.

Энэ тоо баримта хадаа аймагай колхозуудаар үбһэ хуряалга ба силос даралгын хүдэлмэриин тон хангалтагүйгөөр ябажа байһаниие харуулна. Аймагай олонхи колхозуудай түрүүлэгшэд үбһэ хуряалга ба силос даралгада эдибхитэйгээр ябажа, ажалай үндэр бүтээсэ туйлаһан колхознигуудта нэмэлтэ түлбэри үгэхэ гү, али урмашуулгын хэмжээе бии болгохо тушаа гаргаһан ВКП(б)-гэй Обкомой ба БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые мэдэнэгүй. Колхознигуудай дунда ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри тон багаар хэгдэнэ.

Һаяхан, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй исполкомой заседани дээрэ үбһэ хуряалгын ябаса тухай асуудалаар Дмитровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшые орлогшын элидхэл дууллаба. Энэ колхоз 1500 гектар сабшалантай байбашье, оройдоо 11,5 гектар сабшаа. Силос дараха хүдэлмэри эхилээдүй. Үбһэ хуряалга дээрэ ябадаг 28 колхознигуудай дунда социалистическэ мүрысөөн эрхилэгдэнэгүй. Тэрэшэлэн „Красный партизан" колхоз 625 гектар сабшалангайнгаа оройдоо 6 гектарынь сабшаад байна. „Оборона СССР" гэжэ хүдөө ажалай артелиин 14 колхозник 20 үдэрэй туршада 52 гектар үбһэ сабшаба. Энэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Бадма в амаралтада гараад байна. Тэрэниие орлогшо нүхэр Донгитов үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ ямаршье хүтэлбэри үгэдэггүй байхаһаа гадна, „түрүүлэгшэмнай амаралтада гараһан тула юушье хэхэ аргагүйб" гэжэ Исполкомой заседани дээрэ эшэхэ нюургүй мэдүүлбэ.

Тэрэшэлэн Ацагадай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 1437 гектар сабшалантай байһанаа, миил 42 гектарынь сабшаба. Молотовой, Сталинай, Ждановай нэрэмжэтэ, „Красный опытник", „Арбижал" болон бусад колхозуудаар иимэрхүү байдалтай.

Ц. ЦЫРЕМПИЛОВ,
(„Б.-М. Үнэн" газетын тусхай корреспондент).

Мухаршэбэрэй колхозуудаар

МУХАРШЭБЭР. Июлиин 20-ой мэдээгээр, аймагай колхозууд үбһэ хуряалгада жэгдэрэн орожо, 2 мянган гектар эрхим шанартай үбһэ сабшаба. Сабшаһан үбһэеэ һайнаар хатаажа саг болзор соонь тармаха, һүрилхэ хүдэлмэри хаа-хаанагүй эмхидхэгдэнхэй. Үбһэ хуряалгада хабаадалсажа ябаһан 500 гаран колхознигуудай дунда социалистическэ мүрысөөн дэлгэрнэ.

«Красный партизан» гэжэ хүдөө ажалай артелиин членүүд 210 гектар, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 345 гектар үбһэ сабшаад, тэрэнээ һүрилһэн байна. «Красный Заган», Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудта үбһэхуряалга муу бэшээр ябуулагдана.

Энэ дүрбэн колхозууд үбһэ хуряалгада аймаг соогоо түрүүлжэ ороод, ажалай эмхидхэл зүбөөр табиһан ба социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Аймаг соогоо мүрысөөндэ илахаар тэмсэһэн Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой член нүхэр Варфоломеев гэгшэ гар хажуураар үдэрэйнгөө нормо 150—200 процент дүүргэжэ, үндэр бүтээсэ харуулна.

Тэрэшэлэн аймагай колхозууд хагдан тэжээл ба холһо бэлэдхэлые эмхитэйгээр ябуулна. Хэдэн мянгаад центнер набшаһа намаа суглуулагдаһан ба 250 тонно силос дарагдаһан байха юм.

Үбһэ хуряалга ба силос даралгын темп хангалтагүйгөөр ябуулһан колхозууд яһала олон бии. Сутайн сомсоведэй, «Путь Ленина» гэжэ хүдөө ажалай артель миил июлиин 15-да үбһэ хуряалгада оробо. Тус колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Сучков гэгшэ ногоо ургажа үшөө хүсөөгүй гэжэ шалтаад, һаяхан болтор сабшалгада гараагүй, һанаа амархан һууба. Тиимэһээ «Путь Ленина» колхоз үбһэ хуряалгаар бусад колхозуудһаа холо гээгдэжэ ябана.

Мүн иимэрхүү шалтаг Молотовой нэрэмжэтэ колхозойхид барижа, июлиин 15-да үбһэндэ оробо. Мүнөө болтор эдэ колхозуудай үбһэ хуряалга эмхи гуримгүйгөөр ябуулагдана. Илангаяа гар хажууршадай үйлэдбэриин бүтээсэ ба хэһэн хүдэлмэриинь шанар муу байха юм. Эдэ бүгэдэ хадаа үбһэ хуряалгые унжагайруулха аюулда хүргөө.

Тиимэһээ үбһэ хуряалга ба силос даралгын түрүүшын үдэрнүүдтэ элирүүлэгдэһэн дутуу дунда зүйлнүүдые эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд дары усадхаха уялгатай.

Б. ЦЫДЕНОВ.

Үбһэ хуряалга үндэр темпээр ябуулха

КАБАНСКА. (Телефоноор аб таба). Аймагай газарай таһагые даагша нүхэр А. Капустин гэгшэ манай корреспондентдэ иигэжэ мэдээсэбэ:

—Аймагай колхозууд үбһэ хуряалгада ба силос даралгада хамта 313 эрэгтэй эмэгтэй колхознигуудые, 43 сенокосилкануудые гаргаад байна. Мүнөө үбһэ хуряалгада ябагшад 1968 гектар сабшаһан ба 1141 центнер һүрилбэ.

—Аймаг соо эгээн эмхитэйгээр үбһэндэ ороһон колхозуудые тэмдэглэбэл: „17 партсъезд", „Путь социализма", Жуковай ба Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд болоно.

Эндэхи колхозууд үбһэ хуряахатаяа хамта, набшаһата тэжээл ба силос даралгые мүн муу бэшээр ябуулна. Мүнөө 82 тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэгдэһэн ба 453 тонно силос дарагдаба. „Красное знамя" колхоз 75 тонно силос дараһан байна.

Үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилнэ

ТУРУНТАЕВО. (Телефоноор аб таба). Һүүлэй мэдээгээр, үбһэ хуряалгаар аймаг соогоо түрүү ябаһан Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз 128 гектар сабшаад, 200 центнер үбһэ һүрилбэ. Үбһэ хуряалгада хабаадалсаһан 20 гар хажууршад ба 6 сенокосилкашадай дунда социалистическэ мүрысөөн согтойгоор дэлгэрэнхэй.

Чкаловай нэрэмжэтэ колхозойхид 17 гар хажууршадые сабшалгада гаргаба. Тэдэнь 69 гектар сабшаад, 300 центнер үбһэ һүрилбэ.

Мүн Сталинай нэрэмжэтэ колхоз үбһэ хуряалга эршэмтэйгээр ябуулна. Эдэ колхозууд үбһэ хуряалгада эрхим бэлэдхэлтэйгээр орожо, үбһэ хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ ажалай жэшээтэ эмхидхэл ба үндэр бүтээсэнүүдые харуулна.

В. ВОРОНКОВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

МАЛАЖАЛ ТУХАЙ АНХАРАЛАА ТАБИДАГ КОММУНИСТНУУД

Закаменай аймагай Үлэгшэнэй сомоной „Майн 1" колхозой партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Ц. Ульзутуев) колхозойнгоо малажалые хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, адуу малаа бата бэхи тэжээлэй базаар хангаха тушаа гол анхаралаа табидаг болонхой.

Колхозой партийна эхин организаци болбол хаһа сагсоонь, һайн бэлэдхэлтэйгээр партийна суглаануудые татажа, тэрэбн дээрэ малажал тухай асуудалнуудые хэлсэдэг юм. Өөһэдтөө байһан дутуу дундануудые усадхаха тушаа хэмжээнүүдые абадаг ба малажал дээрэ коммунистнуудайнгаа хүсые зүбөөр хубаарилан табижа шадаһан байна.

ВКП(б)-гэй 2 член фермэнүүдые даагшаар, 3 коммунистнууд ахалагша һаалишадаар хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр өөһэдөө бэеэрээ большевистскэ жэшээ харуулжа, малшадые амжалтануудые туйлалгада зоригжуулан, тэдэнэрэй ажал хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэдэг болоо.

Партийна эхин организациин секретарь нүхэр Ц. Ульзутуевай хүтэлбэрилдэг хонинной-товарна фермын эрхим хонишод нүхэд Ц. Гомбоев, Ц. Цыбенова, Д. Лыгденова, Ж. Буянтуев гэгшэдэй гүүртэнүүд хони ямаадай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, хүлеэжэ абаһан 418 эшэгэ хурьгадаа тобир тарганаар тэнжээжэ шадаба.

Иимэ амжалтануудые тус фермынхид имагта хонишой харууһые зүбөөр эмхидхэһэнэй ба фермые даагша нүхэр Ульзутуевай шадабаритай, дүршэлтэй хүтэлбэри доро туйлаба. Үбэлжэлгэдэ эрхимээр бэлэдхэжэ, хонишодой дунда социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Энэ фермынхид үбһэ хуралгада эдибхитэйгээр хабаадалсана.

Һүнэй-товарна фермэ дээрэ ахалагша һаалишадаар хүдэлмэрилдэг коммунистнууд нүхэд Ц. Цыбанова, Д. Цыбенова, Х. Баирова гэгшэд өөһэдтөө даагдажа үгтэһэн үнеэдые тобир тарганаар хүхэ ногоондо гаргаһан байгаа. Нүхэр Ц. Цыбенова гэгшэ 15 эхэ үнеэнһээн 15 тугал хүлеэжэ абаад тэнжээбэ. Мүн тэрэшэлэн Д. Цыбанова гэгшэ хүлеэжэ абаһан 20 тугалаа тобир тарганаар ондо оруулхытаяа хамта, элүүр энхээр тэнжээжэ байха юм.

Партийна эхин организаци болбол малшадай дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэриие үргэнөөр эмхидхэнэ. Фермэ, бригад болон гүүртэнүүд дээрэ партийна эхин организациһаа томилогдоһон 5 агитатор табанжэлэй түсэб тухай хууляар хэдэн олон хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн байгаа. Тэрээнтэй хамта, эндэ хүдэлмэрилдэг малшадай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр эмхидхэгдэжэ, малшад абаһан уялгануудайнгаа дүүргэлтые һара бүри шалгадаг болоо. Тус колхозой малай фермэнүүдтэ улаан булангууд баригдажа байна.

О. АЮШЕЕВ.

Хүндэтэ уялгаяа мартаһан агитаторнууд

ВКП(б)-гэй Областной комитедэй пленум хадаа табанжэлэй түсэб тухай хуулиие ажалшан арадай дунда нэбтэрүүлхэ ябадалда ехэхэн дутуу дунданууд байһаниие элирүүлжэ, эндэ элирүүлэгдэһэн дутуу дунданудые усадхаха тушаа партийна организацинуудта бодото заабаринуудые үгэһэн байгаа. Энэ заабариие Иволгын аймагай партийна организаци тон хангалтагүйгөөр дүүргэнэ.

XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организацида табанжэлэй түсэб тухай хуулиие үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тушаа хүдэлмэри үшөө эхилээдүй байха юм. Партийна эхин организациин секретарь нүхэр Манухин болбол энэ хүдэлмэриие жэшээтэ һайнаар эмхидхэхын орондо, хойрог нобшо заншал гаргажа, мүнөө хүртэр энэ темээр хөөрэлдөө, лекци ба элидхэлнүүдые колхознигуудайнгаа дунда хэдэггүй байһан зандаа.

Партийна организациин 13 агитатор агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэриие һайнаар ябуулхаһаа байтагай, олонхинь өөһэдөө энэ түүхэтэ документтэй танилсаагүй байна.

Нүхэр Манухин хадаа тус колхозой дэргэдэхи һургуулиин багшаар хүдэлмэрилдэг политическотеоретическэ дүүрэн бэлэдхэлтэй хүн байгаад, өөрынгөө уялгада юундэ иимэ харюусалгагүйгөөр хандана гээшэб? Табанжэлэй түсэб тухай хуулиие шудалха кружок мүнөө хүртэр эмхидхэгдээгүй, өөһэдөө шудалагшалта партийна эхин организаци ямаршье туһаламжа үгэдэггүй байхань хэрзэргэ тэсэмээр болоноб.

Мүн коммунистнуудай ба комсомолецуудай идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ тушаа хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр табигданхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус партийна эхин организациин дэргэдэ үдэшын политһургуули эмхидхэгдэһэн байгаад, мүнөө хүртэр гэрьтой юумэ хээгүй дээрэһээнь, эндэ һурагшад занятидаа ябахаяа болишоһон байха юм.

Тэрэшэлэн табанжэлэй түсэбтэ зорюулагдаһан диаграмма, фотомонтаж байхагүй. Мүн табанжэлэй түсэб соо табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ тушаа уряалһан лозунг, плакат, ханын газетэ гэхэ мэтын наглядна агитаци ябуулагдадаггүй байна.

—Табанжэлэй түсэб тухай хууляар хөөрэлдөө, элидхэл ба лекцинүүдые манай колхозой партийна организациин агитаторнууд хэзээ хэхэ юм гэжэ эндэхи колхознигууд ходо хэлсэдэг. Манай колхозой правлени ба клубта газетэ, журнал болон радио гэхэ мэтэ байдаггүй юм,—гэжэ тус колхозой тарянажалай бригадын моришон нүхэр Батурин хөөрэнэ.

Колхознигуудай культурнаар амархада зохистой гоё һайхан клубтай аад, тэрэнэйнь сонхо ба үүдэн эбдэрхэй, харанхы ба ходоо хаалтатай байдаг. Тарянажалай бригадануудай станууд ба малшадай фермэнүүд дээгүүр дайшалхы хуудаһанууд ба газетэнүүд үни холын гаргагдаагүй.

Табанжэлэй түсэб соо хараалагдаһан программые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй удхашанарые эрэгтэй эмэгтэй колхознигуудта ойлгуулаагүй. Энээниие дүүргэхэ хэрэгтэ эдэнэрые элсүүлжэ шадаагүй ябадалһаа тус колхозой ажахын бүхы хүдэлмэри хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна.

Иимэ байдалые саашадань ябашье тэсэжэ болохогүй. Тиимэһээ дээрэ дурсагдаһан партийна эхин организацида байгаа дутуу дунданууд тушаа ВКП(б)-гэй Иволгын айком болбол ойрын сагта өөрынгөө заседани дээрэ хэлсэжэ, энэ партийна эхин организациин хүдэлмэриие һайжаруулха бэзэ.

Б. Дансарунов.

Таршаа хорхойтой тэмсэхэ хүдэлмэри шангадхаха

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол республикын газартаряалангай Министерство, олонхи аймагуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд ба газартаряалангай органууд колхозуудай тарялан дээрэхи таршаа хорхойтой тэмсэхэ ябадалые хангалтагүйгөөр эмхидхэнэ гэжэ тэмдэглэһэн бэлэй.

Манай республикын колхозуудай 11.400 шахуу гектар тарялан таршаа хорхойдо эдигдэжэ, тэрэнэй 473 гектарынь үгы хэгдэһэн байна. Тарилгын хоротонтой тэмсэхэ ябадалые Бичурын аймагай колхозуудаар илангаяа мууса ябуулна. Тус аймагта 3 мянган гектар тарялан дээрэ таршаа хорхой бии болоһон ба 334 гектар үгы хэгдэбэ. Мухаршэбэрэй аймагта 1983 гектар таршаа хорхойтой болоһон ба 100 гектар тарялан эдигдэһэн байха юм.

Ярууна, Заиграйн, Зэдын, Кударын, Прибайкальска, Иволгын ба Хориин аймагуудаар таршаа хорхойтой тэмсэхэ ябадал тон хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ.

Таршаа хорхойтой тэмсэхэ хүдэлмэриие республикын колхозууд ехэхэн гээгдэжэ эхилһэн байгаа. Тарилгын хоротонтой тэмсэхэ тушаа хэмжээ-ябуулгануудые БМАССР-эй газартаряалангай Министерство, аймагуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, тэдэнэй газарай таһагууд саг болзор соонь хараалаагүй, таршаа хорхойдо дарагдаһан тарилгын талмайе шалгаха ба тарилгын хоротонтой тэмсэхэ хэрэгтэ колхознигуудые олоор эмхидхэжэ гаргаагүй байшоо.

БМАССР-эй газартаряалангай Министерствын хүдэлмэрилэгшэд, илангаяа специалистнар, агроном нүхэр Котов түрүүтэй энэ талаар тон бага хүдэлмэри хэнэ. Мүн зарим аймагуудай газарай таһагуудай агрономууд колхозуудай таряалангай газар дээрэ дэлгэрһэн таршаа хорхойтой тэмсэхэ ябадалые һайнаар хүтэлбэрилнэгүй.

Энэ байдалые дары усадхаха зорилготойгоор, БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол 1946 оной июль һарада республикын колхозуудай тарялан дээрэ дэлгэрһэн таршаа хорхойе усадхаха тушаа эрид шанга хэмжээ абахые советскэ ба газартаряалангай органуудые уялгалба.

Бичурын ба Мухаршэбэрэй аймагуудай колхозуудай ороохото культурын тарилгые хорхойн эдиһэн баримтануудые мүрдэжэ, энэ хэрэгтэ гэмтэй нюурнуудые сүүдэй харюусалгада хабаадуулхые БМАССР-эй прокурор нүхэр Крыловто даалгагдаһан байха юм. Ушар иимэһээ аймагуудай партийна, советскэ ба газартаряалангай органууд болбол хүдөө ажалай бүхы специалистнарай хабаадалгатайгаар таршаа хорхойтой тэмсэхэ ябадалые эхилхэхэ үүргэтэй.

Б. ЦЫДЕНОВ.

Манай республикын һургуулинуудай 1945-1946 онуудай һуралсалай жэлэй дүн

Манай һургуулинууд 1945—1946 онуудай һуралсалай жэлые дайнай һүүлэй үеын бэрхэшээлтэй условидо үнгэргэһэн байха юм. Тиимэһээ манай һургуулинуудай хүдэлмэридэ хэдэн олон ехэхэн бэрхэшээлнүүд үзэгдэдэг байгаа.

Эдэ бэрхэшээлнүүдэй нэгэниинь гэхэдэ, манай һургуулинуудай эхин классуудта зохистой уншаха ном дэбтэр дутамаг, илангаяа зарим хүдөөгэй һургуулинуудта иимэ номуудай тон үсөөн байһан гү, али огто үгы байһан ябадал болоно. Мүн лэ бэшэлгын хэрэгсэлнүүд—тетрадь, карандаш гэхэ зэргын зүйлнүүд дутамаг байһан юм.

Тэрээнһээ гадна хэдэн олон һургуулинууд багшанарай кадраар дутамаг байгаа. Тиимэһээ олонхи багшанарай ажал хүдэлмэринь хэм хэмжээһээ ехэдэдэг, үдэр бүри хоер халаанда заадаг ушарнууд үзэгдэдэг һэн. Эдэ бүгэдэ хамтархадаа 1945—1946 онуудай һуралсалай жэл соо манай республикын һургуулинуудай хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилһэнэй шалтагаан болоно. Зүгөөр гансахан эдэ шалтагаануудһаа боложо манай һургуулинууд муугаар хүдэлмэрилөө гэжэ болохогүй. Һургуулинуудай һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэжэ, һурагшанарай ойлгосын тон доодо хэмжээндэ байһанай гол шалтагаан хадаа һуралсалай предмедүүдые заалгые шанар муутайгаар үнгэргэдэг, хэдэн олон багшанарай гүйсэд һайн теоретическэ бэлэдхэлгүй байһан, зарим һургуулинуудта һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ёһо тэды хандадаг ушарнуудай үзэгдэдэг байһан ябадалһаа болоно.

Һуралсал-хүмүүжүүлгын хэрэгые эмхидхэлгэдэ эрхим һайн үрэнүүдые харуулһан педагогическа ажалай эрхим мастернуудай дүй дүршэл республикын багшанарай бултанайнь дунда тараагдаагүй байха юм. Аймагуудай арадай гэгээрэлэй таһагуудай дэргэдэхи методическа кабинедүүд хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилһэн гэхэ гү, али олонхидоо өөрынгөө урда табигдаһан зорилгонуудые огто бэелүүлжэ шадаагүй. Гол үндэһэн предмедүүдые заалга хэдэн олон һургуулинуудта тон муугаар табигдаһан ба эхинһээ һүүлдээ хүртэр ёһо тэды хандаха ябадалаар нэбтэрһэн байха юм.

Эдэ бүгэдэдэ баримта болгон хэдэхэн жэшээ харуулхада иимэ байна. Закаменай аймагай Цакирай долоон жэлэй һургуулиин (багшань нүхэр В. А. Косых) 5-дахи классай хэдэн олон һурагшад ород хэлээр тон бэлэхэн үгэнүүдые зүбөөр бэшэжэ шаданагүй. Һурагша нүхэр Косых гэгшэ һурагшанарай 10—17 алдуу хэхэдэнь «2», 7—10 алдуу хэхэдэнь хододоо «3» гэһэн сэгнэлтэ табидаг байгаа. Һурагшадай знаниие сэгнэхэдээ иимэ һулаар хандалга хадаа һурагшанарай знаниин шанарые дээшэлүүлгэдэ туһалдаг бэшэ, харин һурагшадые залхуу болгодог ба тэдэнэртэ үзэжэ байһан предмедээ һэбхеэр, гүнзэгы бэшээр шудалха ябадалые түрүүлэдэг байһаниинь лабтай.

Зэдын аймагай Шарагольско һургуулиин һурагша 4-дэхи классай һурагшанарта иигэжэ тайлбарилна: «Волга мүрэн болбол Крымскэ ба Кавказска хадануудай хоорондуур Каспиин далайда шудхан ороно», «Урда Сахалин болбол Японда хабаададаг юм», мүн Прибалтийска союзна республиканууд (Литва, Латви ба Эстони) хариин гүрэнүүд юм гэжэ тайлбарилаа. Харин бэлэдхэл багатай иимэ хүнүүдэй һурагшадай эрдэмэй шанарые дээшэлүүлхэ ба педагогическа үндэр дээдэ культурна ажалай түлөө амжалтатайгаар тэмсэжэ шадахагүй байһаниинь элитэ. Энээн дээрэһээ манай хэдэн олон һургуулинуудай һурагшанар болбол программаар хараалагдаһан материалаа ехэ муугаар ойлгожо гарадаг байха юм.

Иимэ баримтанууд юун тухай хэлэнэб? Эдэнэр болбол нэн түрүүн зарим багшанарай теоретическэ бэлэдхэлэй тон доодо хэмжээндэ байһаниие, тэдэнэй юрэнхы культурын гээгдэнги байһыень ба тэдэнэй өөрынгөө хабаатай ажалые ябуулжа шадахагүй байһаниие харуулна. Багшанар хадаа советскэ интеллигенциин дунда тон ехэ ба тодо һуури эзэлхэ ёһотой байна гээшэ. Манай хүүгэдые Эсэгэ орондоо үнэн сэхэ ба инаг дуратайгаар, тэрэнээ хамгаалгаар хэзээшье бэлэн байхаар хүмүүжүүлхэ гэһэн тон ехэ гүрэнэй удхашанартай хэрэг багшанарта найдан даалгагдаһан байна гээшэ. Тиимэһээ педагогическа ажал ябуулгада ябаһан хүнүүд хадаа өөрынгөө хэрэгтэ тон һайн бэлэдхэлтэй байхаһаа гадна тон һайн культураараа шалгардаг байха ёһотой. Энэнь хадаа тэрэнэй зан абари ба ябадалда, тэрэнэй хүдэлмэридэ болон бусадта хандалгадань харагдаха ёһотой.

Мүн үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ манай хэдэн олон һургуулинууд ажахын талаар гүйсэд һайн бэлэдхэлгүйгөөр хэшээлээ эхилһэн байха юм. Гэбэл, түлеэ дутамагтай, һургулинуудынь муугаар заһабарилагдаһан байгаа. Иимэ һургуулинуудта үбэлэй сагта гэр соонь тон хүйтэн, дээрэһээ багшанар ба һурагшанарынь хэшээлдээ дэгэлтэеэ һуудаг байгаа. Зарим нэгэн һургуулинууд түлеэгүй болошоод, тэрэниие асаржа үгэтэрэнь, һургууляа хааха баатай болодог байгаа. Эдэ бүгэдэ хамтархадаа һургуулиин һуралсалай шанарые нилээд доошолуулһан байна.

Һуралсалай жэлэй эсэстэ манай республикын бүхы һургуулинуудта 56.769 хүн һуража байһан болбол тэдэнэй 37.991 хүниинь дээдэ класста ороһон ба дүүргэжэ гараһан байха юм. 12510 хүн хоердохи жэлдээ үлээгдэһэн, 6268 хүн намарай шалгалтада орохо болоһон байна. Хэрбээ недондо жэлдэ бүхы һурагшадай 65,8 процентнь һуралсалай жэлэй эсэстэ дээдэ класста оруулагдаһан ба һургууляа дүүргэжэ гараһан байбал одоо жэлдэ бүхы һурагшадай 67 процентнь дээдэ класста ороһон ба һургууляа дүүргэжэ гараһан болоно.

Манай республикын һургуулинуудта бурят-монгол хэлэ заалга тон муугаар табигдаһаниинь тэмдэглэхэ шухала болоно. Бурят-монгол хэлэ заадаг багшанар арайл гэжэ багшанарай дунда һургуулитай. олонхинь дундашье һургуулигүй байха юм. Эдэнэр дурсагдаһан предмедые зааха педагогическа бэлэдхэл багатай байхаһаа гадна, методическа шухала туһаламжые методическа кабинедүүд ба арадай гэгээрэлэй таһагай хүдэлмэрилэгшэдһөө абадаггүй байгаа. Арадай гэгээрэлэй бүхы шахуу таһагуудай инспекторнүүдэй нэгэниинь шье бурят-монгол хэлые бага зэргээршье мэдэхэгүй байһаниинь гайхалтай. Бурят-монгол хэлэ заадаг багшанар хадаа хаанаһаашье методическа хүтэлбэри ба заабари абаха аргагүй шахуу байдалтай болоһон байха юм. Хэрбээ бусад предмедүүдээр али нэгэн анхарал табигдадаг ба хиналта хэгдэдэг байгаа һаа, харин энэ гурим хадаа бурят-монгол хэлэ заалгада зүбөөр хэрэглэдэггүй байгаа. Энээн дээрэһээ, бурят-монгол хэлэ заалга тон муугаар табигдажа, бурят һургуулиин һурагшадай өөрынгөө түрэлхи хэлые һайнаар мэдэхэгүй байһан ябадал хадаа гэнтын ушар бэшэ болоно. Жэшээлхэдэ, Закаменай аймагай Баянголой һургуулида бурят-монгол хэлэнэй экзамен барилга дээрэ 9 һурагшадһаа 8-иинь унаһан байна. Мүн энэ аймагай Үлэгшэнэй дунда һургуулиин 6-дахи класста бурят-монгол хэлээр шалгуулхадаа 9 һурагшадһаа гурбан хүн «3», нэгэ хүн «2», 5 хүн «1» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаһан байна. Ород хэлэ бэшэг заалга хадаа баһал айхабтар муугаар табигданхай.

Юундэ иимэ гээшэб? Хаанаб шалтагааниинь? Эхин түрүүндэ министр нүхэр Шадаров түрүүтэй республикын гэгээрэлэй министерство гэмтэй байна. Юуб гэхэлэ республикын һургуулинуудта бурят-монгол хэлэ заалга үнэндөө гүйсэд орхигдошоһон байна гэхэдэ болоно.

Һургуулинуудта энэ предмедые заалгын ямар байдалтай байһаниие гүйсэд һайнаар мэдэжэ байгаад гэгээрэлэй министерство хадаа хэдэн олон жэлэй турша соо ямаршье хэмжээ абаагүй, харин энэ байдалые харангүйгөөр үнгэргэхые оролдодог байгаа. Теэд мүнөө гэгээрэлэй министерствын хүтэлбэриин ба хүдэлмэриин үрэ элеэр газаашаа гаража харагдажа байна. Энээнэй түлөө манай гэгээрэлэй министерствоһээ эридээр асууха саг тулаа.

Гэбэшье энэ бүхы байдал дээрэһээ манай багшанар бултадаа муугаар хүдэлмэрилөө, бүхы һургуулинууднай өөрынгөө урда табигдаһан зорилгонуудые дүүргэжэ шадаагүй гэжэ болохогүй. Һуралсалай жэлэй эсэстэ муу бэшэ үрэнүүдые харуулһан һайн багшанар ба һайн һургуулинуудшье манайда бии. Городок горолой Ивановска эхин һургуули жэлһээ жэлдэ хүдэлмэридөө һайн үрэ харуулдаг байгаа. Энэ һуралсалай жэлдэ мүн лэ һуралсал хүмүүжүүлгын хүдэлмэридөө һайн үрэ харуулһан байна. Энэ һургуулиин багша нүхэр Спорышкова (өөрөө һургуулиие даагша) 1—3-дахи классай 51 һурагшадһаа 46 хүниие һайн шанартайгаар һургажа дээдэ классуудта оруулба.

Улан-Удын городской һургуулинууд мүн лэ һайнаар хүдэлмэрилһэн байна. № 1 һургуулиин багша М. И. Краснова һурагшадые тон шадамар бэрхээр һургадаг юм. Энэ багшын һургалгадаа анализо-синтетическэ методые дүүрэнээр хэрэглэдэг дээрэһээнь, тэрэнэй хэшээлынь һонирхолтой зохидоор үнгэрдэг байна. Һургагшанар нүхэд А. Ф. Савина (№16 һургуули), О. Ф. Марина (шэлэй завод), Волосатова (№19 һургуули), Варфоломеева (№20 һургуули) гэгшэд һургалгадаа аналико-синтетическэ методые зүбөөр хэрэглэжэ, педагогическа ажалай бодото үльгэр жэшээ харуулдаг байна.

Һаяхан үнгэрөөд байһан һуралсалай жэлэй дүй дүршэл ба дутуу дундануудые хараада абажа, шэнэ һуралсалай жэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриие эрхимээр ябуулха тон шухала болоно.

Энэ хүдэлмэриие хурдан түргэнөөр ябуулха саг тулаа. Аймагай хүтэлбэрилэгшэд энэ хүдэлмэриин тон ехэ удхашанартай байһаниие мэдэржэ, шэнэ һуралсалай жэлдэ бэлэдхэлые жэшээтэ һайнаар ябуулха ёһотой.

К. М. МАЛАНОВ, ВКП(б)-гэй Обкомой һургуулиин таһагай инструктор.

Михаил Юрьевич Лермонтов

Оюун бэлигээнгээ хүсэ шадалаар ихсо илагарһан агуу ехэ уранзохеолшо, ород арадай эгээл эрхим хүүдэй нэгэн Михаил Юрьевич Лермонтов 1814 оной октябриин 14-э Москва городто түрөөд, 27 наһан зэрээ харата гараар хорлуулагдаха, 1841 оной июлиин 27-ой үдэр уэльдэ алуулагдаһан байгаа. Тэрэ эһэнһээ хойшо мүнөөдэр тэбхэр 105 жэл үнгэрбэ.

Лермонтов бүри баахан байхаһаа хилээд гэхэ гү, али арбаад наһайһаа эхилжэ, шүлэг найруулдаг олоһон юм. 1828 ондо арбан дүрэтэй Михаил Лермонтов хэдэн шүлэгүүдые бэшэбэ гэбэл, «Кавказта пленник», «Черкесүүд» ба «Корар» гэжэ зохеолнуудые дүүргэһэн байдаг. Энээнэй хойто жэлынь «Демон» гэжэ бүри томо зохеолые бэшэжэ захалба.

Ород литература ба литературна хэлые байгуулагша агуу ехэ поэт Александр Пушкинай алагдаад байхада гү, али 1837 ондо бэшэһэн «Поэдэй үхэл» гэжэ шүлэгөөрөө Михаил Юрьевич арад олондо алдаршажа, тэрэнэй нэрэнь үргэнөөр бүгэдэ ниитын дунда суурхаһан байна. Лермонтов болбол тус зохеол соогоо, нэгэн талаһаа, гениальна уранзохеолшын саг бусаар нүгшэһэндэнь шаналан уйдаһан хүн зоной гашуудалые уран хурсаар харуулхатаяа хамта, хаанай ба дворянствын хара бузагай гүрдэлгые эрэлхэг зоригтойгоор, эрид сэхээр элирүүлһэн байгаа.

Ажалшан арадые мүлжэжэ байһан хаан, баяд, ноедто эсэргүү хандажа, М. Ю. Лермонтов «Поэдэй үхэл» гэжэ суута шүлэгөө хурса баатар үгэнүүдээр дүүргэһэн байха юм.

Удалгүй «Бородино» гэжэ Лермонтовой найруулһан уран зохеол хэблэгдэн гараа һэн. 1812 ондо болоһон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда гайхамшаг һууриие эзэлһэн Бородино гэдэг газардахи тулалдаануудта ород сэрэгүүдэй үзүүлһэн баатар габьяае, шэн зоригые энэ шүлэг соогоо Михаил Юрьевич гоё һайханаар, эрхим хүсэтэйгөөр ба урлаар бэшэжэ, үеын үедэ унтарагдаха мүнхэ дурасхал болгон данслаба.

1837 онһоо эхилээд, саашань дурбэхэн жэлэй турша дотор тон уранһайхан лирическэ шүлэгүүд, алдар суута агуу ехэ зохеолнууд: «Мцыри», «Демон», «Манай үеын герой» гэхэ мэтэнэр Лермонтовэй томо ехэ талантын эдеэр бүтээгдэн байгуулагдаа.

Декабристнуудай анха түрүүшын революционно хүдэлөөн дарагдаһан, нэгэдэхи Николай хаанаар ябуулагдажа байһан реакциин үедэ Лермонтов өөрынгөө зохеолнуудые бэшэһэн байгаа. Лермонтов зохеолнууд дотороо хүсэтэ хүнүүдэй образые зүбөөр, шадамараар, эли тодоор ба уран һайханаар байгуулһан байгаа.

Михаил Юрьевич хадаа тэрэ сагай муу мунхаг байдалые буруушаан арсажа, Россидо байһан крепостной эрхэдэ үнэн зүрхэнһөө дурагүйтэжэ бэшэдэг һэн. Николай хаанай зарлигаар хоердохео Кавказ тээшэ сүлэлгэдэ ошохо болоод байхадаа, 1840 ондо иимэ шүлэг бэшэһэн байна.

Баяртай, угаагдаагүй Росси,
Боолшуудай орон, ноедуудай орон,
Таанар, сэгээн мундирнууд,
Тэдэнэй үгэ дагадаг арад зон.
Кавказай үндэр халын саана,
Хаашуулһаашни хоргодожо болохоб магад,
Хамагые харагша тэдэнэй нюдэнһөөнь,
Хамагые дуулагша тэдэнэй шэхэнһээнь.

Хаан засагта Россидо, тэрэ үеын харанхы байдалда дураа гутахынгаа хажуугаар М. Ю. Лермонтов болбол орон нютагтаа, арад зондоо үнэн сэдьхэлһээ халуун дуратай бэлэйл. «Эхэ орон» гэжэ шүлэг соогоо иигэжэ бэшэнэ:

Эсэгэ орондоо тусгаар гайхалтайханаар дуралнаб!
Энэ дурыемни оюун ухаамни диилэхэгүй.
Улаан шуһаар олдоһон суу алдаршье,
Урда балар сагай түүхэ захяашье,
Этигэл дүүрэн бүдүүзэгэй һайн байдалшье
Энхэ дурыемни хүдэлгэжэ шадахагүйл.

Лермонтов хадаа «...байһан сагай байдалай дутуу дундые эртэ мэдэжэ шадаад, һүүлээрнь энэ хуурмаг замһаа хобхорхо арга гансал арад зондо байна гэжэ ойлгоо һэн. Хуурмаг патриотизмын заншалнуудай дээдэ тээнь шууд гаража, үнэн сэхээр, нангин арюунаар ба ёһото гуманнаар эсэгэ орондоо дуралха дурые удхалан харуулжа бэшэһэн «Эхэ орон» гэжэ Лермонтовой шүлэгынь энэ хэлэгдэһэниие эли тодоор гэршэлнэ».—гэжэ элитэ критик Н. А. Добролюбов тэмдэглээ һэн.

Михаил Юрьевич гениальна талантынгаа һалбаржа байһан эдир залуу наһандаа, өөрынгөө уранһайханай хүсэ шадалые гайхамшагта Пушкин шэнгеэр харуулжа байһан үедөө хара үһөөгөөр урид нүгшэһэншье һаа, ухаан бодол ба оюун бэлигэй хүсөөр гэрэлтүүлэгдэһэн гүн гүнзэгы уранһайхан зохеолнуудай баялигые орхиһон байдаг.

Найруулһан уранзохеолнуудайнгаа гүн удхашанарааршье, элдэб зэргын формоороршье Лермонтов ород классическэ литературада дээдэ һуури эзэлээд, хожом хойногшодоо урган гараһан поэдүүдтэ айхабтар ехэ нүлөө үгэһэн байна. Социальна онсо байдалай харанхы хазагай зүйлнүүдые эгсэ хатуугаар шүүмжэлхэ талаараа революционно уранзохеолшодой багшань болоһон байха юм.

Манай совет үедэшье М. Ю. Лермонтов хаа-хаанагүй үргэн арадта хүндэтэй, тэрэнэй зохеолнуудынь үргэлжэ хододоо уншагдадаг байха юм. Ганса ород хэлэн дээрэ бэшэ, СССР дотор ажаһуудаг арадуудай олон хэлэн дээрэ Лермонтовые үзэдэг, уншадаг. Жэшээлхэдэ, Лермонтовэй «Манай үеын герой», «Демон», «Поэдэй үхэл» гэхэ зэргын гол томо зохеолнуудынь бурят-монгол хэлэн дээрэ оршуулагданхай байна.

Ц. Б. ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

...привянска МТС-эй трактористнууд Ростовско областиин Ленинэй нэ... ...жэтэ колхоздо ургаса хуряажа байна.

В. Елагинай фото (ТАСС-эй фотохронико).

ТРАКТОРНА ХҮДЭЛМЭРИИН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЫЕ ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭБЭ

...лаан тугта Сүхын МТС-эй нэгэ... тракторна бригада (бригади...нь нүхэр Б. Цыбикдоржиев) ию... 10-ай мэдээгээр жэлэйнгээ ...кторна хүдэлмэриин түсэбые 147 ...цент дүүргэжэ, условно трактор ...нөөрөө 400 гектар хахалаад, 2342 ...ограмм үнэтэ горючи арбилба.

...с бригадада МТС-эй дирекциин партийна эхин организациин дам...лгын Улаан туг барюулагдаба. ...линска шэнэ табанжэлэй тү...шүүлэй Хүндэлэлэй Доскада бэ...дэһэндээ эдэнэр ехэхэн омгорхолтойгоор хүдэлмэрилнэд.

Тэрэшэлэн зургаадахи тракторна бригада (бригадирынь нүхэр Радна Банзаракцаев) тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэбые 143.3 процент дүүргэжэ, 1450 килограмм горючи арбилба. Мүн гурбадахи тракторна бригада (бригадирынь нүхэр Б. Н. Цыденжапов) тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэбые 133,5 процент дүүргээд, условно трактор бүхэнөөрөө 397 гектар хахалһан байха юм.

В. БАДАШКЕЕВ.

ГЭЭГДЭНГИ БРИГАДАНУУД

...талинска дүрбэдэхи табанжэлэй ...эб хадаа социалистическэ хүдөө ...лые улам саашадань хүгжөөхэ ...шалхы программа мүн. Энэ агуу... түсэбэй эрилтын еһоор МТС-үү... хүдэлмэрилэгшэд тариханай га...ые эрхим шанартайгаар элдүү...хэ, тэрэнһээ үндэр, баян ургаса ...яаха уялгатай болоно.

...ябашье, Сэлэнгын аймагай Доо...Бухэнэй сомоной «Красный Ок...ябрь» гэжэ хүдөө ажалай артелиин ...н дээрэ хүдэлмэрилжэ байгаа ...энгын МТС-эй 10-дахи трактор... бригада (бригадирынь нүхэр Со...ников) 751 гектар хахалха жэ...лэй түсэбһөө оройдоо 287 гектар ...халаад, тракторна хүдэлмэриингөө ...эбые 38 процент дүүргээд байха...

Мүн тэрэшэлэн Загастайн сомо... Молотовой нэрэмжэтэ колхозой ...н дээрэ хүдэлмэрилжэ байгаа тус МТС-эй 5-дахи тракторна бригада (бригадирынь нүхэр Медведьев) жэлэйнгээ тракторна хүдэлмэриин түсэбые оройдоо 42 процент дүүргэжэ, ехэхэн гээгдэлтэй байна.

Эдэ хоер бригада юундэ иимэ гээгдэлдэ орооб гэхэдэ, тракторна ба хүдөө ажалай машинануудай хойноһоо техническэ харууһалга хэхэ гуримые тракторист бүхэндэ нариин сахюулха ябадалые эмхидхээгүй дээрэһээнь болоно. Бригада соогоо жаяг заршамгүй, өөһэд хоорондоо социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхын түлөө али болохо хэмжээ-ябуулгануудые абаагүй дээрэһээ дээрэ дурсагдаһан бригаданууд жэлэйнгээ тракторна хүдэлмэриин түсэбэй хахадыншье дүүргээгүй байһыень заатагүй тэмдэглэхээр байна.

Л. РИНЧИНО.

...ТС-үүдэй МҮРЫСӨӨН

...спубликын МТС-үүдэй ...омбайн заһабарилгын ябаса тухай

...БМАССР-эй Газартаряа...лангай Министерствын мэдээн

1946 оной июлиин 20.

МТС-үүд	Бүхы мэргэн комбайнуудай заһабарилга (процен.)
Тарбагатайн	100.0
Түнхэнэй	100 0
Иволгын	95,9
Саянтын	95.0
Хориин	94.7
Суулгын	94,7
Сэлэнгын	94,1
Хонхолойн	92.1
Кыренскэ	90,9
Удын	90,9
Хэжэнгын	90,4
Б-Кударын	90,0
Ториин	88,8
Кабанскын	86,6
Бичурын	85,2
Сагаан-Усанай	78,5
Гашейн	78,3
Сэлэндумын	76,9
Окино-Ключевскойн	74,1
Тимлюйскэ	73.3
Кяхтын	72,2
Чесанын	71,4
Курбын	66.6
М Куналейн	64,7
Баргажанай	62.5
Үшөөтэйн	55.0
Эгэтын	44,4
Закаменай	44,4
Жиримскэ	41,6
Б-Куналейн	30,7
Итанцын	30,0
Хамта:	73,7

...Шэнэ-брянскын, Куйтэнэй ба ...хын МТС-үүдһээ мэдээн ороогүй.

Жэлэйгээ түсэб дүүргэбэ

Сэлэнгын МТС-эй түрүү трактористнууд жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэбэ. Эдэнэрэй тоодо МТС-эй түрүү трактористнууд нүхэр Раднажапова жэлэйнгээ түсэб—118 процент, Будацыренов—143 процент, С. Банданов—120 процент, Б. Нимаев—121 процент, Д. Х. Санжиева—115 процент дүүргээд, ехэхэн тооной горючи арбилһан байха юм.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байгаа 1-дэхи тракторна бригада (бригадирынь нүхэр Б. Чагдуров) жэлэйнгээ түсэб 120 процент дүүргэбэ.

Республикын колхозуудаар пар хахалалгын ба прополкын ябаса тухай

БМАССР-эй Газартаряалангай Министерствын мэдээн

1946 оной июлиин 20

Эзэлһэн һууринь	Аймагууд.	Пар хахалалга (процентээр)	Прополко (процентээр)
1.	Байкало-Кударын	101,8	82,7
2.	Кабанскын	100,7	56,2
3.	Иволгын	99,3	64,2
4.	Сэлэнгын	97,1	41,7
5.	Түнхэнэй	94,5	32,4
6.	Хориин	90,5	42,7
7.	Заиграйн	85,6	71,5
8.	Зэдын	84,6	68,8
9.	Курумканай	83,2	96,0
10.	Тарбагатайн	82,1	76,6
11.	Яруунын	79,3	36,7
12.	Хэжэнгын	74,1	63,5
13.	Бичурын	70,0	64,5
14.	Закаменай	68,0	87,8
15.	Прибайкальска	65,9	45.4
16.	Баргажанай	62,1	78,2
17.	Мухаршэбэрэй	58,9	77,4
18.	Ториин	56,2	100,0
19.	Кяхтын	55,8	59,5
20.	Кударын	55,2	54,5
21.	Баунгын	37,1	—
22.	Хойто-Байгалай	10,0	—
23.	Ахын	—	—
	Хамта	76,8	68,6

МТС-үүдэй партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай семинар

...Июлиин 22-ой удэр ВКП(б)-гэй ...комой Сталинска зал соо МТС-...үдэй партийна эхин организаци...нуудай секретарьнуудай семинар ...халба. Энэ семинарта хабаадал...жа байгаа 24 секретарьнууд ...түрүүшын удэртэ ВКП(б)-гэй 23-...н пленумэй дүнгүүд тушаа ...ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь нү...хэр Лобсановай элидхэл шагнабад. Элдэб олон темэнүүдээр хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Вохруков, Эрдынеев, Модогоев гэгшэд лекцинүүдые уншаха байна.

Удаань Жиримскэ, Хонхолойн, Кяхтын МТС--үүдэй партийна эхин организацинуудай секретарьнууд өөһэдынгөө хүдэлмэри тушаа элидхэл хэхэ байна.

Мүрысөөндэ илахын түлөө

Шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Горпромсоюзай системын „Победа" гэжэ артель хабаадалсажа һайн амжалтануудые туйлаба.

Тус артель үнгэрһэн хахад жэлэй үйлэдбэриин түсэбые 116 процент, үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ түсэбые 115 процент гүйсэдхэһэн ба мүн июнь һарын түсэбые 117 процент дүүргэбэ. Артель соогоо дэлгэрһэн мүрысөөндэ сабхи оелгын цех шалгаран гараба. Энэ цехын коллектив үйлэдбэриингөө түсэбые гансахан дүүргэдэг бэшэ, харин ажалшадай захиһан захилые 2—3 удэрэй туршада һайн шанартайгаар бүтээжэ үгэдэг байна. Нүхэр Ельский гэгшэ энэ ажалда 15 жэл соо хүдэлмэрилһэн ба 100 гаран эрхим сабхишадые бэлэдхэһэн байха юм.

Мүн энэ цехтэ хүдэлмэрилдэг мастер Мизаев гэгшэ удэр бүриин даалгабриян 200 гаран процент дүүргэхэ зуураа, оеһон сабхиингаа шанарые һайжаруулан, үнэ сэнгыень хямдаруулна. Улаан Армиһаа табигдажа ерэһэн нүхэд Кочетов, Вепишев гэгшэд ажал хүдэлмэри дээрээ шалгарнад.

Мүн нүхэр Черковагай хүтэлбэрилдэг оедолой цехын коллектив 1946 оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбые 147 процент гүйсэдхөө. Цехын түрүү стахановецууд Сербачева, Мишукова гэгшэд һарынгаа даалгабарие 200 гаран процент гүйсэдхэжэ социалистическэ мүрысөөндэ илажа гараба.

Богданова.

Ажалай үндэр бүтээсэ туйлана

Өөһэдтөө даалгагдаһан түсэбтэ хүдэлмэрие һара бүхэндэ, квартал бүхэндэ үлүүлэн дүүргэдэг предприятинууд манай республикада олон бии.

Улан-Удын механизированнэ шэлэй заводой коллектив 1946 оной 1-дэхи квартал ба 2-дохи кварталай эхиндэ муушагаар хүдэлмэрилһэн байгаа, теэд һүүлэй һаранууд соо өөһэдынгөө ажал дээрэ эрид эрьесэ гаргаба. Тэрээнэй ашаар хахад жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө саашанхи ажалаа эршэмтэйгээр ябуулжа байна.

Бүхэсоюзна рекорд тогтооһон алдарта стахановка нүхэр Перепелкина гэгшын уряалаар шэлэй заводой стахановецууд стахановска вахтада жагсаһан байгаа. Нүхэр Перепелкинагай шэл отололгын дүршэлөөр хүдэлмэрилһэн шэл отологшо нүхэр Непомнящий гэгшэ халаан соогоо 1228 метр шэл отолжо, даалгабараяа 315 процент гүйсэдхэбэ. Мүн стахановецууд Радионова ба бусад һүүлэй удэрнүүдтэ 1000 гаран метр шэл отолдог болобо.

Республиканска „Хүндэлэлэй Доскада" бэшэгдэһэн Байкало-Сэлэнгын пароходствын судно-заһабарилгын завод валова продукци гаргалгын хахад жэлэй түсэбые 108,4 процент дүүргөө. Эндэ бүхы хүдэлмэришэд ба бригаданууда мүрысөөнэй дүнгүүд декада ба һара бүхэндэ тодорхойгоор гаргагдадаг байна. Эрхим стахановец Михаил Антонович гэгшэ хахад жэлэй турша соо жэл хахадай даалгабари дүүргэжэ, социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн байна.

Мүн тэрэшэлэн Улан-Удын паровозо-бүтээлгын заводой хүдэлмэришэдэй дунда нүхэр Стрипченкын бригада үнгэрһэн һарын түсэб 562 процент гүйсэдхөө. Энэ бригадын член нүхэр Обедин гэгшэ һүүлэй үедэ түрүү стахановецуудай методые хэрэглэн хүдэлмэрилжэ 1000 процент хүртэр нормоео дүүргэдэг болобо.

Шэнэ Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэжэ, жэшээтэ һайн амжалтануудые туйлаһан предприятинуудай тоо һара бүридэ олошоржо байна. Тиин иимэнүүд предприятинууд дээгүүр ажалай гайхамшагта мастернууд—олон хүнэй орондо хүдэлмэрилдэг алдарта хүнүүд олон болоо. Тэдэнэрэй гайхамшагта дүй дүршэлые бүхы хүдэлмэришэдэй шадабари болгохын түлөө тэмсэл мүнөө үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ байна.

Иван Очиров.

Түмэр замайхид һайндэрөө амжалтануудаар угтана

Түмэр замайхидай һайндэрые амжалтатайгаар угтахын түлөө паровозо-бүтээлгын заводой бүхы коллектив ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэ байна. Цехүүд ба бригаданууд энэ удэр хүртэр Бүхэсоюзна түмэр замайхидай һайндэртэ бэлэг болгон шэнэ паровозуудые бүтээн гаргаха, ажалай эмхидхэл бүридхэл һайжаруулха гэһэн уялгануудые абаһан юм.

Котельнэ цехын коллектив июлиин түрүүшын хахад һара соо мүрысөөндэ һайн амжалтануудые туйлаа. Нүхэд Ратушный, Сумкин, Данилов ба бусад хахад һарын турша соо 40—40 удэрэй ажалай даалгабарие дүүргэһэн байна. Эдэ нүхэдэй хажууда хүдэлмэрилжэ байгаа түмэр замай училищиин һурагшад Евгений Симов ба бусад котелнэ дүршэлые амжалтатайгаар шудалжа, мүнөө удэрэйнгөө даалгабарие 320 процент хүртэр дүүргэдэг болобо. Эрхим котельщик нүхэр Сумкин, Данилов ба Ратушный гэгшэд һүүлэй удэрнүүдтэ ажалай бүтээсые 748 процент хүртэр дээшэлүүлжэ, өөһэд хоорондын мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ.

Паровозо-бүтээлгын заводой дирекциин зүгһөө дээрэ хэлэгдэһэн эрхим стахановецуудта баярые хүргэһэн ба тэдэнэрэй ажалай жэшээтэ һайн дүршэлые бүхы хүдэлмэришэдэй шадабари болгохын түлөө тэмсэхые цехын мастернуудта дурадхаба.

Л. СОКОЛОВСКИЙ.

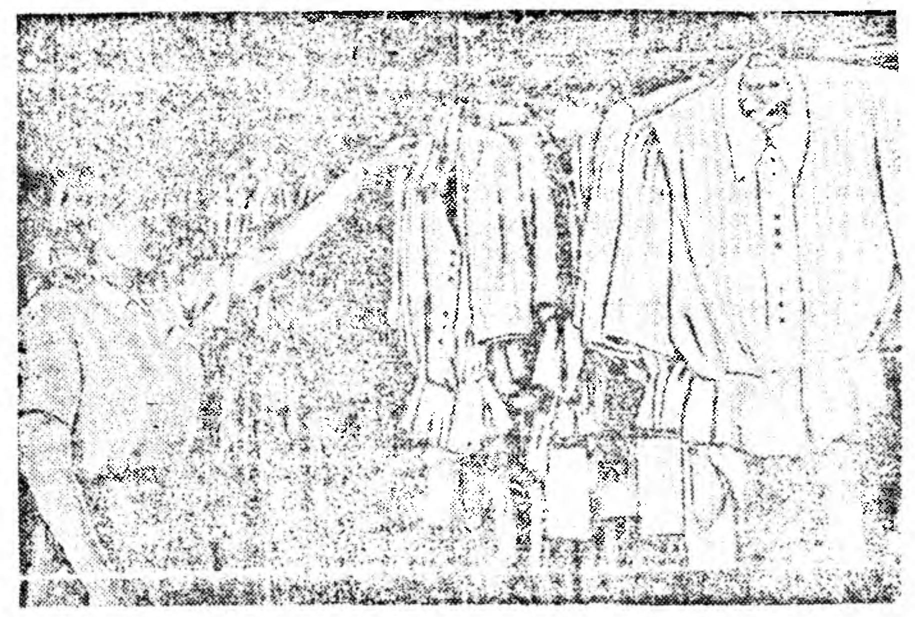

Улан-Удын «Особунивермагай» оеһон хубсаһа худалдадаг таһаг. Энэ таһагай хүдэлмэришэн Н. И. Посольская гэгшэ хүдэлмэри дээрээ байна.

И. Красавцевай фото.

ШЭНЭ МАГАЗИН НЭЭГДЭЭ

Шэнэ Сталинска табанжэлэй турша соо манай Эхэ ороной бүхы һалбаринуудтай адли ажалшан арадай шухала хэрэгсэлые хангаха худалдаа-наймаанай һалбаринууд улам саашадаа хүгжөөгдэхэ юм. СССР-эй худалдаа-наймаанай Министерствын зүгһөө ороной бүхы область ба хизаарнуудта «Особунивермагууд» эмхидхэгдэһэн байна. Манай Улан-Удэ городто һаяхан нээгдэһэн «Особунивермаг» болбол элдэб янзын эд бараагаар тон элбэг юм.

Түрүүшын үедэ абтаһан эд бараанай дунда элдэб нооһон ба хлопчато бумажна бүдүүд, эхэнэрэй ба эрэшүүлэй гуталнууд, эхэнэрэй ба эрэшүүлэй бэлэн хубсаһанууд тон элбэг бии.

Тус магазинай галантерейнэ ба культурна таһагуудта карманай ба сарбуугай часынууд, алтан бэһэлигүүд ба шэхэнэй сахаригууд, бугаагууд, үхибүүдэй наадан, гоеор бүтээгдэһэн репродукторнууд ба бусад табигдаһан байна. Амһартануудай таһагта гое һайханаар хэгдэһэн самоварнууд, элдэб амһартанууд, электроплитанууд ба бусад гэр соохи хэрэгсэлнүүд тон элбэгээр худалдагдана.

Энэ магазинда худалдагдажа байгаа бүхы эд хэрэгсэлнүүдэй үнэ сэнгынь СССР-эй худалдаа-наймаанай Министерствын 1946 оной июлиин 2-ой тогтоомжын еһоор дунда зэргээр 40 процентээр хямдаруулагданхай.

Магазинда худалдагдажа байгаа зүйлнүүдэй үнэ сэнгынь гэбэл: ситец ба сатин метрын 30 түхэригһөө 60 түхэриг хүртэр, самовар—900 түхэриг, эрхим һайн шанартай костюм—2.500 түхэриг хүртэр, элдэб часынууд 600-һаа 800 түхэриг хүртэр, хоер дабхар энтэй нооһон бүд ба сэмбэ—200-һаа 450 түхэриг хүртэр юм. «Особунивермаг» магазинай директор нүхэр И. И. Маласов гэгшэ манай корреспондентдэ ингэжэ нэдүүлбэ:

«Манай магазин болбол мүнөө абтаад байһан бүхы эд бараа болон бусад хэрэгсэлнүүдые худалдаа наймаанда бултыень гаргажа үрдеэгүй байна. Һаяын удэрнүүдтэ элдэб шухала эд хэрэгсэлнүүдые үшөө элбэгээр худалдахамнай лаблай. Мүн тэрэшэлэн торгон ба бусад оегдоһон һайн шанартай хубсаһануудые абахаар хүлеэжэ байнабди. Манай магазин саашадаа улам ехээр үргэдхэгдэжэ, республикын ажалшан арадые эд бараа болон гэр доторой шухала хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангаха үүргэтэй».

Аймаг соогоо түрүү амбулатори

Мухаршэбэрэй аймагай Суулгын сомоной дэргэдэхи амбулаторида Агафья Николаевна Улахинова 1943 ондо хүдэлмэрилхөөр ерэһэн юм. Тэрэ үедэ тус амбулатори задагай муу байдалтай байгаа һэн.

Нүхэр Улахиновагай ерэһэн сагһаа хойшо саг үргэлжэ анхаралаа табиһанайнь аша түһаар мүнөө тус амбулатори аймаг соогоо эрхим һайн амбулатори боложо шадаба. Мүнөө амбулаториин дэргэдэ больница, түрэхэ гэр ба аптекын пункт баригдаба. Энэ бүхы барилганууд һаяар ашаглалгада үгтэхэнь. Энэ бүхы барилгын хүдэлмэридэ Суулгын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ ба Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд ехэхэн туһа хүргэһэн байна. Тэрээнһээ гадна амбулаториин хүдэлмэрилэгшэд арад ниитэ зоной дунда ариг сэбэрые сахиха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулдаг байха юм. Жэшээлхэдэ, колхозууд бүхэндэ ариг сэбэрые сахилгын кружогууд эмхидхэгдэһэн ба колхоз болон бригаданууд дээгүүр бани, мүн тиф үбшэнтэй тэмсэхэ тусхай хэмжээ ябуулганууд абтадаг юм.

Тиигэжэ энэ эрхим һайн ажалайнгаа түлөө амбулаториие даагша нүхэр Улахинова, медсестра Санжиева гэгшэд „1941—1945 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ хэһэн шэн габьяата ажалай түлөө" гэһэн медальнуудаар шагнагдаһан байна.

Ж. ЦЫБАНОВ.

АЛЬГАА ТОДОЖО ҺУУДАГ АЖАҮЙЛЭДБЭРИИНХИД

Түнхэнэй аймагта нютагай ажаүйлэдбэриин нилээд олон предприятинууд бии байна. Модоной дарханай мастерской, һэеы дарадаг ба сабхи оедог мастерскойнууд хадаа аймагай промкомбинадай һалбаринууд болоно. Мүн тэндэ эдеэ хоолой комбинат бии.

Аймагай эдэ хэлэгдэһэн һалбаринууд мүнөө бүхы ажал хүдэлмэреэрээ ехэ лэ хойно гарашаһан, зөөри хогшолой бүридхэлөөршье бусайдажа зобошоод байха юм.

Модоной дарханай мастерской болбол элдэб хүдөө ажахын хэрэгсэлнүүдые нилээд ехэ хэмжээтэйгээр бүтээхэ арга боломжотой байһан аад, харин аймагайнгаа эрилтэдэ хэрэглэгдэхэ бочко ба бусад жэжэ хэрэгсэлнүүдые бүтээжэ гаргажа диилэнэгүй. Арһанай мастерской хадаа арһа элдэлгын ба болбосоролгын шанарые хэлэшэгүй муу хэмжээндэ оруулһан байна. Тэрэ мастерскойн бүтээһэн хүдэлмэрие нютагай магазинууд абахаа болишоо,

Һэеы дарадаг мастерской ба сабхи оедог мастерскойнууд үнгэрһэн һаранuудта оройдоошье хүдэлмэрилхөө болиһон гэхэ гү, али хүдэлмэрилөөшье һаа, түсэбөө оройдоо дүүргэнэгүй.

Эдеэ хоолой комбинадай мүнөө үедэ гансахан лэ квас ба брага гаргадаг байха юм. Тиихэтэй хамта эдэ дээрэ дурсагдаһан комбинадуудай бүтээһэн продуктын ба продукциин шанар тон муу байна.

Потребсоюзай магазинуудта ба сельпогой магазинуудта Түнхэнэй аймагай нютагай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай бүтээн гаргаһан продукци гэжэ оройдоошье харагданагүй. Ажалшан арадай үргажа байгаа эрилтые иигэжэ хангаха ябадалые мүнөө үедэ яабашье тэсэжэ болохогүй байна.

Түнхэнэй аймагай ажаүйлэдбэри юун дээрэһэ иигэжэ муудааб? Али эндэ нютагай түүхэй эдлэл дутана гү, али дүршэлтэ хүдэлмэришэд, зэр зэбсэг дутана гү гэжэ асуултай болоно.

Тиин үнэн сэхыень хэлэхэдэ, Түнхэнэй аймаг болбол модоор баян, мүн тиихэтэй хамта тариалгаар ба малажалаар баян аймагуудай нэгэн байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Мал баянтай хадаа тэндэ нооһон, арһаншье тон элбэг. Теэд нютагай ажаүйлэдбэриин һалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө гар доро байһан эдэ бүхы баялигуудые хэрэглэжэ шадаагүй, харин гүрэнһөө бэлэн юумэ хүлеэн, альгаа тодожо һуудаг заншалтай болошоо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Мүн Түнхэнэй аймагай нютагай ажаүйлэдбэриин һалбаринуудта дүршэлтэ кадрнуудые бэлэдхэхэ ябадал тон муугаар эмхидхэгдэнхэй. Модоной дарханай мастерскойдо оройдоо хоер дархашуул, арһанай ба һэеы дарадаг мастерскойнуудта оройдоо 8-8 хүдэлмэришэд, мүн эдеэ хоолой комбинадта хамтадаа арбаад хүдэлмэришэд хүдэлмэрилдэг байна.

Энэ оройдоол 30 тухай хүдэлмэришэд аймагай ажаүйлэдбэриин саашанхи хүгжэлтые хангажа шадахагүйнь лабтай.

Аймагайнгаа нютагай ажаүйлэдбэриин хэлэшэгүй муу хүдэлмэрие удэрһөө удэртэ хаража байһан Түнхэнэй аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ, тэрээнэй ажаүйлэдбэриин талаар орлогшо ба ВКП(б)-гэй айкомой хүтэлбэрилэгшэд болбол энээндэ ямаршье болото хэмжээ абаагүй байна. Мүнөө удэр хүртэр нютагай түүхэй эдлэлэй базые хүсэд хэрэглэхэ, дүршэлтэ хүдэлмэришэдые бэлэдхэхэ, эдэ предприятинуудай хойрог хүдэлмэрилэгшэдые зайлуулха асуудал нэгэтэшье хэлсэгдээгүй.

Мүнөө үедэ жэмэс суглуулха эгээл таарамжатай саг эхилхэнь. Тиин энээндэ Түнхэнэй аймагайхид юундэ хүдөө нютагуудай үргэн ажалшадые гаргаха ябадалые эмхидхэнэгүй гээшэб. Ерэхэ жэлдэ хэрэглэгдэхэ элдэб хэрэгсэлэй модонуудые мүнөөнһөө отолжо хатааха еһотой байна. Теэд, энэшье хүдэлмэри ябуулагданагүй. Хүдөө нютагуудта тон шухала хэрэгтэй гэргэ, шарга, модон амһарта, үхибүүдэй нааданхайнуудые үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ нилээн ехэ модон материалые бэлэдхэхэ шухала байһаниинь эли байна.

Мүн тэрэшэлэн Түнхэнэй аймагай партийна ба советскэ организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд болбол энэ жэлэй турша соо аймагайгаа нютагай ажаүйлэдбэрие үргэдхэжэ, кирпиисэ ба шабар амһартануудые бүтээдэг мастерскойнуудые, мүн бусад шэнэ һалбаринуудые эмхидхэхэ зорилготой байгаа. Теэд энэшье хүдэлмэри оройдоо ябуулагдаагүй.

Республикын нютагай ажаүйлэдбэриин ба эдеэ-хоолой ажаүйлэдбэриин Министерствэнүүдэй зүгһөөшье Түнхэнэй аймагта нютагай ажаүйлэдбэрие һайжаруулха тухай ямаршье хэмжээ абтанагүй.

Гүрэнэй зөөридэ гарза хохидол ушаруулжа байгаа энэ аймагай ажаүйлэдбэриин хүдэлмэринүүдые мүнөө сагай эрилтэдэ тааралдуулан табиха ябадал эгээл шухала хэрэгүүдэй нэгэн гээшэ.

Тиихэтэй хамта нютагай ажаүйлэдбэрие иимэ байдалда оруулһан хүтэлбэрилэгшэдтэ хатуу хэмжээ абахаар болобо.

Шэнэ Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл соо манай республикын аймагуудай нютагай ажаүйлэдбэриин һалбаринууд хадаа нилээд ехээр үргэдхэгдэн хүгжөөгдэжэ ажалшан арадай шухала эрилтэнүүдые хангаха үргэн хэрэглэлэй эд бараа болон эдеэ хоолой зүйлые элбэгжүүлхэ уялгатай байна. Иимэ дээрэһээ аймагуудай ажаүйлэдбэриин һалбаринуудай хүдэлмэрие паряар ба гүнзэгыгөөр шалгажа, тэдэнэрэй дутуу дундые ойрын удэрнүүдтэ усадхаха ябадал шухала асуудалнуудай нэгэн болоно.

А. Тарский.

МИНИИ ТҮСЭБ

Бурят-Монгол арадай онтохо үльгэрнүүдэй „сборник“ хэблэлдэ бэлэдхэжэ байнаб. Энэ онтохо үльгэрнүүд хадаа хүүгэд нютагуудай эрхим үльгэршэдһээ бэшэгдэбэ. Тэрэнһээ гадна, ерэхэ ойрын сагууд соо „Элхэ байдал“ гэжэ дүр-

бэн акттай хүгжэмтэ драма бэшэхэб. Дайн сэрэгэй һүүлээр колхозой ажал байдалай хүгжэн дэбжэжэ байһан ба колхознигуудай шэн габьяата ажал тэрэ драма соо харуулагдаха.

Мүн тэрэшэлэн колхозно сценэ дээрэ табигдаха „Бадма Базар хоёр“ гэжэ пьесэ бэшэгдэхэ. „Бадма Базар хоёр“ Эсэгэ ороной дайнай үедэ хамта дайнда яба̂һан юм.

Тэрээнһээ гадна арадай аман зохёол дээрэһээ абтаһан сюжэдтэй „Баатар“ гэжэ нэрэтэй оперын либретэ бэшэхээр хараалжа байнаб. Зоной эдлэжэ байһан зол жаргалые мүнхэлэн бадараажа байгаа „Мүнхэ зулые“ хара хаантан буляажа абаһан байгаа. Баатар түрүүтэй арад зон хара хаантанаар хатуу шанга тулалдаа хэжэ мүнхэ зулаяа бусаажа абаһан байха юм.

Энэ зохеолнуудһаа гадна үхибүүдэйуншаха үльгэрнүүдэй сборник болон хүдөө колхоз дээгүүр табигдаха нэгэ акттай пьесэ бэшэхэб.

Мүнөө би „Базаровай бүлэ“ гэжэ нэрэтэй пьесэ бэшэжэ дүүргэхэ ойртожо байнаб. Энэ пьесын гол түлэбынь манай советскэ хилэ шадар байһан колхозой байдалые харуулха юм.

Сталинска дүрбэдэхи табанжэлдэ арад зоной урда айхабтар ехэ зорилго табигдаһан энэ үедэ манай уранзохеолшолой үүргэ урда урдынхиһаа улам бүри ехэ болонхой. Энэ арюун үүргэеэ нэрэтэй солото гоор дүүргэхын түлөө нилээд олон шэнэ шэнэ ба һайнууд ном дэбтэрнүүдые болон пьесэнүүдые зохёожо манай олон түмэн уншагшадые хангаха ёһотойбди.

Манай театрнуудай табиха пьесэнүүдээр дутагдалтай байһан явадал хадаа билэ уранзохёолшодые пьесэ бии болгохо гэжэ уялгалха байна.

А. Шагдаев.

Хэмжээ абанагүй

Советскэ арадай культурна байдалые һайжаруулха ябадал шэнэ табанжэлэй түсэбэй шухала зорилгонуудай нэгэн мүн болоно. Гэбэшье, зарим культурна ба амаралтын газарнуудай хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө урда табигдаһан зорилгонуудые үшөө хүсэд ойлгоогүй гэхэ гү, али хүдэлмэреэ һайжаруулхын хойноһоо оролдодоггүй байна.

Жэшээ болгон, манай республикын столица—Улан-Удэ городой зарим нэгэн культурна ба амаралтын газарнуудые хараад үзөе. Амаралтын үдэрые ба хүдэлмэриингөө һүүлээр сүлөөтэй сагаа таарамжатай һайнаар үнгэргэхэ ябадал ехэ хэрэг гээшэ. „Эрдэм“ ба „Прогресс“ кино-театрнуудай дэргэдэ хонжоо наймаанай шэнартай зүйлнүүд ходо үзэгдэдэг байна. Наһа хүсөөгүй багашуудта үдэшын сеансда билет үгэдэг заншалтай. Тэдэнь билет абажа, үндэр сэнгээр дахин худалдадаг ушарнууд яһала олон үзэгдэнэ.

Үдэшын 7 сагһаа городой садта хүнүүд олоороо сугларжа эхилдэг. Хүхэ-хэн набшаһата залуу модон дундуур хүн зон арюун агаараар амилан ябажа амаралтын сүлөөтэй үдэшые үнгэргэхэеэ энэ садта ерэдэг байһаниинь лабтай.

Теэд тэндэнь бодото дээрээ ямаршье түхеэрэлгэ хэгдээгүй ба хүнэй амархаар журам байгуулагдаагүй.

Залуушуулай ёхор наадаха талмай культурна бэшээр түхеэрэгдэнхэй. Зоной олоороо сугларда амаралтын үдэр, тэрээнэй урда үдэшэ салай харгынуудта, ёхор ба танец наадаха талмайда уһа сасажа тооһо дэрэха тухай хэншье оролдолго гаргаагүй. Эдэ бүхы тутуу дундануудай хажуугаар, городой сад соо хуулида харша үзэгдэлнүүд али олон ушарда байна. Олон зоной сугларһан газар тээшэ шулуугаар шэдэхэ, хүниие сохихо ба хүнэй карманда ородог хулиганска үзэгдэлнүүд таһаралтагүй үзэгдэдэг байна.

Эдэ бүхы ушарнуудые городской милициин сотруднигууд хаража бэ мэдэжэ байгаад, ямаршье хэмжээ абадаггүйнь гайхалтай.

Дээрэ дурсагдаһан культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие үндэһөөрынь һайжаруулха ёһотой тулажа ерээ.

И. Очиров.

2 НҮҮДЭЛ БИБЛИОТЕКЭ ХҮДӨӨ ЭЛЬГЭЭГДЭБЭ

Улан-Удын Горькиин нэрэмжэтэ центральна библиотекэ (даагшань нүхэр Шатилова) республикын аймагуудта 2 нүүдэл библиотекэнүүдые эльгээбэ. Энэ библиотекэнүүдтэнь элдэб номууд ба СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай фотовыставкэ гэхэ мэтэнүүд бии юм. Нүүдэл библиотекые даагша Степанова Закаменай аймаг ба нүхэр Эпова Мухаршэбэрэй аймаг гарабад.

ИЛЬИЧЫН ЛАМПОЧКА НОСОБО

Кабанскын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан культурна барилгануудайгаа заримыень дүүргэжэ байна. Һаяхан тус колхозой электростанци баригдажа дүүрээд, ашаглалгада оруулагдажа, колхозойнь үйлсэнүүдээр ба колхознигуудай байшангуудаар ильичын лампочканууд нособо.

АРТИСТНУУД ЯРУУНАДА

Республиканска колхозно-совхозно театрын коллектив уралан хүтэлэгшэ нүхэр Тапхановай хүтэлбэри доро Яруунын аймагта һонирхолтой концертнүүдые харуулжа захалаа. Һүүлэй мэдээгээр тус бригада Молотовой нэрэмжэтэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Путь социализма» гэжэ колхозуудаар ба аймагай центртэ 4 концерт табижа, аймагай 1500 ажалшадые хабаадуулба. Концерт харагшад артистнуудай шадабариие һайшаан магтанад.

95 КОЛХОЗНИГУУД ЭЛЕКТРОСТАНЦИИН БАРИЛГАДА

Курумканай аймагай Аргада гэжэ гол дээрэ баригдажа байгаа уһаар ябуулагдаха электростанциин барилга дээрэ 95 колхознигууд хүдэлмэрилжэ байна. Эндэ хүдэлмэрилжэ байгаа колхознигууд социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, ноябриин 7 болтор станцияа ашаглалгада оруулха гэһэн уялгануудые абаба.

МОСКВАҺАА ПРАКТИКАДА ЕРЭБЭ

СССР-эй бэлэдхэлэй Министерствын дэргэдэхи Москвагай зоотехникумэй һүүлшын курсын 9 студентнүүд манай республика практикада ерэбэ. Эдэ практикантнуудай 3-ынь Хойто-Байгалай, 2-ынь Баргажанай ба 4-ынь Байкало-Кударын онлатровэ ажахынуудта гараха байна. Тэдэнэй тоодо нэгэ студент-эвенк бии.

877 ХҮН МЕДАЛЬДА ХҮРТЭБЭ

Энэ жэлэй үнгэрэгшэ һаранuудай туршада Байкало-Кударын аймагай 877 түрүү ажалшад «1941—45 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалһан Агууехэ дайнда хэһэн шэн габьяата ажалай түлөө» гэһэн медальда хүртэһэн байна. Тэдэнэй тоодо 797 колхознигууд, 57 һурагшад ба бусад бии.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Турецкэ меджилисдэ һунгалтанууд ямараар үнгэржэ байнаб

СТАМБУЛ, июлиин 21. (ТАСС). Мүнөөдэр үглөөнэй 8 часта меджлисдэ депутадуудые һунгаха һунгалтанууд бүхы Турци соо эхилбэ. Стамбул мэтын иимэ ехэ городой үйлсэнүүд һунгалта болоһон үглөөгүүр гайхалтай гэгшын хооһон байба. Һунгалтын урда тээ гарнизоной командовани хадаа «бэһэлэн хаагдаһан байдалые» хэрэглэжэ, үйлсэнүүдтэ бүлэг бүлэгөөр сугларха ябадалые гаргахагүй гэһэн заналтата ба арад зониие хоримжолһон захиргаан толилобо. Зэбсэгтэй полицейскэнүүд жандарманууд ба солдадууд газар бүри патрулировална. Һунгуулиин участогууд, муниципальна һунгалтануудай үедэ шэнги зохисгүй газарнуудта: сэхэ үйлсэдэ, гэрнүүдэй хореогой үүдэн шадар ба гэрэй үүдэнүүдтэ, скверүүдтэ, гаражнуудта хэгдэһэн байна. Һунгалтын участок бүхэндэ һунгуулиин комиссинуудай членүүдһээ гадна полицейскэ органуудай түлөөлэгшэд байлсана. Участогууд дээрэ хаагдамал кабинанууд хаанашье бүтөөгдөөгүй, тиимэ дээрэһээ һунгалтын нюусые сахихын аргагүй байна. Һунгалтын үдэр гараһан газетэнүүдэй мэдээсэлэй еһоор ороной хэдэ хэдэн районуудта июлиин 21-нэй үдэрэй урда тээ «һунгалтанууд» боложо дүүршэһэн байба. Ушар иимэ дээрэһээ дуунуудай диилэнхинь ударидахы партиин кандидадуудай түлөө үгтэһэн янзатай болобо ха. Засагуудай эдэ мэтын хуули буса бузагай ябуулганууд тухай бусадшье газетэнүүд, жэшээлхэдэ «Джумхуриет» газетэ мэдээсэнэ.

Эгил уездэдэ һунгалтанууд июлиин 18-да гэхэ гү, али тогтоогдоһон болзорһоо 3 хоног урда эхилбэ гэжэ тэмдэглэнэ. «Джумхуриет» газетын нүгөөдэ мэдээсэл соо хэлэгдэхэнь хадаа: «Бурсада, Муданида ба Энигелидэ гуримгүй ябадалые уридшалан зайлуулхын зорилгоор бүхы «һэжэглэлтэй» нюурнууд нэгэ суткын турша соо губернаторой захиралтаар арестовалагдаба».

Элитэ турецкэ уран зохеолшо Ака-Гюндус гэгшэ орон соо һунгалтануудай урда тээ бии болоһон политическэ оршом байдалые ба тэндэ тараһан хэм хэмжээнһээ хэтэрһэн ябуулганууд ба террорые тайлбарилха зуураа ударидахы арадай-республиканска партиин фашистска шанарые ойлгуулжа үгэһэн байна. Тэрэ болбол «Ени Туркие» гэжэ газетэдэ толилоглоһон статьда соогоо ударидахы партиин өөрыһь зэргэнүүдтэшье терророй дэлгэржэ байһан тухай ба тэдэнэрэй членүүдэй полицейскэ хэһээлгэнүүдэй заналга доро бусад партинуудай түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэхэһөө айдаг байһан тухай тэмдэглэнэ. Саашаа мэдүүлхэдээ «арадай республикын парти болбол алишье талаараа фашистска парти мүн болоно» гэбэ.

Ака Гюндюс гэгшэ «иимэ партиин түлөө дуугаа үгэхэ гүүтэ?» гэжэ асуудалда харюусаха зуураа автор иигэжэ бэшэнэ: Турецкэ арад болбол үндэһөөрөө демократическа арад мүн болоно. Теэд тиимэ дээрэһээ бүлэгхэн фашистнуудай түлөө һунгаха еһогүй. Хэрбээ арадай һунгаа һааньшье энэниие гомодолгүй гэжэ тоолохоодо болохо байна, юуб гэхэдэ арад өөрөө дуугаа үгэхэ бэшэ, харин тэрэнь хүсөөр абтаха байна».

Югославиин Нэгэдэмэл профсоюзуудай гүйсэдхэхэ комитет профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерацида эльгээһэн телеграмма

БЕЛГРАД, июлиин 21. (ТАСС). Белградска радиогой мэдээсэһэнэй еһоор Югославиин хүдэлмэришэн ба албахаагшадай нэгэдэмэл профсоюзуудай гүйсэдхэхэ комитет союзнигуудай эзэмдэлгэдэ байһан Юлийскэ крайнын „А“ зонодо фашистска терророй дошхорол дэлгэржэ байһан тухай телеграммые профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин генеральна секретарьта эльгээбэ. Эзэмдэжэ байгаа сэрэгэй хуули захиргаануудай үмөөрэлгэ доро зэбсэгтэ фашистска банданууд Триестдэ Тржичдэ ба бүхы „А“ зонодо фашистнарта эсэргүү зэбсэггүй хүдэлмэрилэгшэдые сохидог ба түрмэдэ хааһан байна. 800 мянган эмхитэ хүдэлмэришэд ба албахаагшадай нэрэһээ Югославиин нэгэдэмэл профсоюзуудай гүйсэдхэхэ комитетэй федерацида хандажа гүйхэнь хадаа. фашистска хашалтые хаража үнэншэхын тулада ба зүйтэй ба зүбтэй тэмсэлдэнь фашистнарта эсэргүүсэгшэдтэ һанал бодолой дэмжэлгэ үзүүлхын тулада Триестдэ ба эзэмдэгдэһэн „А“ зонодо өөрынгөө делегациие эльгээг лэ.

Эб найрамдалай конференцидэ Английска делегациин состав

ЛОНДОН, июлиин 20. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй еһоор эб найрамдалай Парижска конференцидэ ошохо английска делегациин составта гадаадын хэрэгүүдэй министр Эрнест Бевин, дэлайн министр Александер, финансын министерствын финансово секретарь Гленвил Холл ба гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо Гектор Макнейл гэгшэд оролсоно.

Хитадта гражданска д... эсэргүүсэһэн тэмдэг бо... гоминдановска солдад... тэрьелнэд

ШАНХАЙ, июлиин 22. (Т... «Ляньхованьбао» газетын ко... пондентын Нанкинһаа мэдээс... еһоор 24-дэхи бригадын бүхы... составынь Хитадта граж... дайнда эсэргүүсэһэн тэмдэг б... бултадаа тэрьелбэ гэжэ генера... Чжун-Цзу (Юньнань прови... байһан губернатор Лун-Юн г... хүбүүн) мэдүүлбэ. Генерал ... Чжун-Цзу гэгшэ мүнөө үедэ ... кинда хиналтада байна.

Лун Чжун-Цзу гэгшын үгын... тэрэнэй бригада хадаа генера... Ю Мин гэгшын сэрэгүүдтэй ... Маньчжурида эльгээгдэхын т... ябагаар Ханькоу ошохо захира... июниин хахадта абаһан байба... солдадууд хадаа гражданска ... да хабаадалсахаяа дурагүйдэжэ... дары тэрьедэбэ, зүгөөр мүнөө ... бригадада нэгэшье солдат үлэ...

Лун Чжун-Цзу гэгшэ сэ... министр Чжен-Чен гэгшэтэй ... хын тулада Нанкинда ерээ һэн... газетэ заана. Министр тэрэ... уулзахаяа арсаба. Июлиин ... Лун Чжун-Цзу жандармну... арестовалагдаһан байгаад, һ... рынь сүлөөлэгдөөд мүнөө хина... абтаад байна.

Италида Национальна сүлөөлэлгын комитедүүд тараахань

РИМ, июлиин 22. (ТАСС). Р... сугларһан национальна сүлө... гын центральна комитет ... „учредительна суглаанда һу... танууд боложо, гүрэнэй саг ... рын толгойе һунгаһанай һү... уялгануудые дүүрэбэ гэжэ ... лоод“, центральна, областной, ... винциальна ба общинно Ита... хи национальна сүлөөлэлгы... митедүүдые августын 1-һээ ... лэн тарааха тухай шиидхэ... абаба гэжэ АНСА агентство ... дээсэбэ.

„Шэнэ правительствын прог... ма болбол предприятинууд ... хүдэлмэришэн ба албахаагш... хуули захиргаанай комите... тухай асуудалые шиидхэнэ ... хараадаа абаад“, зарим пре... ятинууд дээрэ энээнэй урда ... байгаа национальна сүлөөлэ... комитедүүд баһал тараагдаба... жэ соносхогдоно.

Флоренцидэ хүдэлмэригүй... дэй демонстрацинууд

РИМ, июлиин 22. (ТАСС). Ию... 20-ой бүхэли үдэр соо город... хүдэлөөниие зогсооһон ба ма... нуудые хаалгаһан хүдэлмэригүйш... демонстрацинууд болобо. По... демонстрацинуудые тарааба. ... монстрантнуудтай хабсарһан б... мэхэлэгшэд полицитай тулал... ниие хэлгэжэ хюдалга эмхидх... оролдоһон байна. Хүдэлмэригү... болбол городто ажал хүдэлмэр... байдалые усадхахын тулада я... тай хэмжээнүүдые абахын эр... хэбэ.

Филиппинэй таряашадта эсэргүү хэһээлтын экспедицинүүд

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 22. (ТА... Ассошиэйтед Пресс агентс... Манильска корреспондентын м... сэһэнэй еһоор Лусон (Фили... ольтирогой центральна хүб... «Хукбалахал» гэжэ японско эзэм... шэдтэ эсэргүүсэн тэмсэгшэ тар... най партизанска организациин ... нүүдтэ эсэргүү операцинууд поли... зүгһөө ябуулагдажа үргэлжэ... «Хукбалахап» гэгшын лидер Т... гэгшэ филиппинскэ правительс... хоер нюур сахиһан политикэ я... на гэжэ гэмнэбэ гэбэл: тэрэ ... шуһа адхаралгагүйгөөр эб най... далга тогтоохо түсэб тухай ... зуураа, Пампанга ба Нуэва—Э... жа провинцинуудай реакционно ... бернаторнуудта сэрэгэй полици... дые таряашадай урдаһаа эль... эрхые урда мэтэшэлэн олгодог ... даа. Тиимэ дээрэһээ таряашад ... бол правительстводо этигэдэгг... сэрэгэй полицидэ эсэргүүсэдэг ... на.

ФЕЛЬЕТОН

ХОРИН ДОЛОО

Һаяшаг Яруунын холбоо нууруудай эрьеэр хоер хүнүүд ябажа ябаба... Орожо байгаа түхэреэн ехэ наран уһанай нюруун дээрэ тоо томшогүй улаан шара алтан хашарһануудые миралзуулна.

Арадаа юумэ үргэлһэн, залуушаг наһанай, хүхюун янзын хүниинь, хажуудаа ябаһан загаһаша үбгэнһөө дабтан дабтан асууна:

— Үбгэн, юрдөө, хэлыт, хаанахи гэшэб та?

— Эндэхи, дутын хүн би—гэжэ танда хэлэнэ ха юмбиб,—колхозник хүн би... — гээд энэ үбгэн ехэл дураа гутаһанаар харюусана.

—Ямар колхозойб та ?—залуунь дабтана.

—Нарһатын!—гэжэ үбгэн гүбэд гэнэ.

—Үы, ямар нэрэтэй колхоз юм?

—Ямарһарынь яхаа һанаа хүм ши? — Үбгэн үнэнһөө сухалаа хүрэһэн янзатай — „Социализмын зам“ —гэжэ колхозойб—гээд дуратай дураагүйгөөр гүбэд гэнэ.

— Түрүүлэгшэтнай хэн бэ? — гэхэ залуу хүн бүришье һална һаначагүй.

—Шүдхэр ажарай мэдээ юм?

Үбгэнэй хүндүүлхэйе дайража ябаһанаа залуу хүн һаял ойлгожо, абяагүй болоно. Һүүлээрэнь агнуури тухай, загаһа губшалга тухай хөөрэлдөөндэ хоюулан хүхижэ тугаарайнгаа аягүй байдалые угта мартана хэбэртэй.

Үдэшэ орой, түүдэбшын хажууда тарган загаһадые шаран эдижэ һүутараа, залуу хүниинь:

—Үбгэжөөл, тугаар колхозойтн й түрүүлэгшые дурадхада ехэ дурагүйл хэбэл та. Юун болоо гээшэб? —гээд дахин асууна.

Үбгэн загаһашан эрбэн шэрбэн һахалаа эльбэжэ, нэгэ һанаа алдаад иигэжэ хөөрөө һэн:

— „Гушаад ондо манай тогтооһон „Социализм зам“ колхоз хүнүүдээршье олон, зөөреэршье баян, яһалал һайн колхоз гээшэ. Теэд, юун гэхэб даа, гансал түрүүлэгшын талаар ехэл талаангүй, урагшаа хатаһан зон байшоо олдуудабди.

Сэхынь хэлэхэдэ, энэ 15 жэл соо 27 түрүүлэгшэнэр һэлгээд байна. Зариманиинь нэгэ хоер һара болоод хиидэшэхэ, зариманиинь 4—5 һара болоод мухаришаха, нүгөө зариманиинь жэлһээ үлүү байжа, одоол тогтохо торохонь хаям гэжэ һанажа ябатаршни, баһал нэгэ мүрөө олоод унаһан байдаг байгаа юм. Юун гэхэб ши? Эдэ хэды олон хүн өөһэдөө нэрээ хухарна, зарьманиинь мүрөө алдана гээшэб! Теэд эдээнэй тэнгэриин үдэр бүри һэлгэжэ байхада колхоз хэр ехын хохидол до орохо гээшэб. Баһа доошо тушаалтаниинь хэр зэргын хохи долдо дайрагданаб—хэлэхын аргагүйл!

Теэд, юрдөө, колхозой түрүүлэгшэ болохоор хүнүүд иимэл һа олон болошоо юм гү, али иимэ һаа хомор гээшэ гү? Би мэдэгшэгүйб.

Зүгөөр ажаглажа ябахада, манай Нарһатада түрүүлэгшэ болоһон 27 хүнүүд соо: арба хоноходо ажалаа мартаад, архидашаһаншье хүнүүд байгаа; өөрын хүнэйгүй гэргэ эрьюулжэ үдэр һүнигүй карта намнахашье үзэгдэл гараа; мүн „тохир хурган аман тээшээ“ гэжэ олоной зөөриие үлүү хаража, булуу химэлээд, нюдэнэйгөө бэлтэ гаратар бүлхидэ хахаад духаа ёборуулһан хүнүүдшье яһала байгаа; баһа ондоо нютагай хүнүүдээр тааража зохилдожо шадахаһаа байтагай, өөрынгөө һамгантай үгөө ойлголсожо шадахагүй яршаг хэрүүлшэ жэжэ зантай хүнүүдшье үзэгдөө; баһа үнэн зүрхэнһөө оролдобошье, колхозые ударидажа шадаха табилангүй тон тулюур хүнүүдшье лайралдаһан юм. Юрэ эдэ олоной шэнжэ түхэлынь тоолобол захадань гарахын аргагүй байха юм.

Мүн нүгөө талаһаа иимэ олон түрүүлэгшэнэрые ябуулаад байхадаа, баһа манайшье колхоз соо үлүү булуу юумые догоодоогүйдөө ямар һуужа шадахагүй, „һайнда һабтай, мууда хүгтэй„ гэхэ гү, али юумын һүр һар хөөмэйнүүлые үрхиргэхэ үрбэлгэхэдөө бэрхэ болошоһон, һайншье хүнүүдые жагзааха жамалаахагүйгөөр аашалдаг зантай хүнүүдшье бии гээшэ аа гү, гэжэ би муу һанаандаа һанагшаб.

Теэд саанһаань аймаг зургаанаа хүндэтэй, бэрхэ, шалгагдаһан, түбхинэһэн хүниие үгөөд, одо туһалаад харалсаад, ударидалгын талаар мэргэжүүлээд байгаа һаань—тиимэшье ябадал гарахагүй байгаал даа. „Түргэн түүхэй, удаан даамай“ —гэлсэдэг гээшэ. Теэд аймагаймнай ахамад энээн тухай ёһотойгоор анхаралаа табилаггүй байшоо гээшэ аа гү?

Зүгөөр колхозой түрүүлэгшые һэлгэхэ ябадалай эгээ муу талань юу юум бэ гэхэдэ: шэнэ түрүүлэгшэ орон сасуу: "Минии урда тээ байһан ударидагшадай хэжэ байгаа юумэнь буруу, хуу хазагай, гансал би шэнээр табиха ёһотой хүн гээшэб"— гээд, орбуулжа худхажал ородогонь аймшагтай байгаа юм. Теэд, харан гэһээшни, үсэгэлдэр гэмгүй моришон ябаһан хүн үхэршэн болшоһон, дархан ябаһан хүн загаһашан болшоһон, бага дээхэнүүр ябаһан хүбүүд мүрөө алдахаһаа наагуур болшоһон ябахал...

Жэшээнь, энэ 1946 оной эхиндэ түрүүлэгшэ байһан Тарнуев гэгшын уялгаһаа халяад байхадань, Аюшин гэжэ шанга түрүүлэгшэ орондонь ороо юм. Тэрэ дарыл мүнөөхи хэрүүл хөөрсэгөнөө эхилээ ха юм даа. Хараһаар байтарнай, манай парторг Аюржанаев, хойноһоонь түрүүлэгшын орлогшо Батомункуев, счетовод Баяндуев гэхэ зэргэ удаа дараалан тушаалнуудһаа гаргагдажал байна, урдань шадал соогоо колхоздоо оролдожо байһан эдэ нүхэдые „унагаахын“ түлөө шэнэ түрүүлэгшэ үдэр һүнигүй аймаг зургаан тээшэ ябадал хэжэл байна, энэ үедэ тэжээлгүй болоһон колхозой малнууд үргүүлдэг болжол байгаа...

Аюшин иигэжэ „хүндэлэн дуугарха хүнүүдгүй“ болоод байхадаа одоол хэрзэгы эзэн боложо даа, арбан сар Чита наймаалжа, колхозойнгоо 1,5 тоннын-машина дээрэ 16 мянга нэмэри үгэжэ, 3 тоннын машина абажа колхозоо ялайлгааб гэһэниинь, „шэнэ“ машинань гурба хоноод байхада 15 мянган түхэеригэй заһабаритай болошолой. Энэ ехын наймаан соо өөрынгөө ама, хүнэй ама тоһодолгондо хэды шэнээн мүнгэ гараа юм. Һанаад, хара буухаар агша.

...Харин мүнөө манайгаа колхоз дотор хүндэтэй, шадабаритай нүхэр Цыренов түрүүлэгшээр һунгагдаад, нөөхи гаргагдаһан парторг, счетоводнай гэдэргээ бусаад, һайн хүдэлжэ байна. Одоол тогтохо, түбхинэхэ сагнай ерээ бэшэ юм гү?

Энэ олон түрүүлэгшэнүүдэй һэлгэлдээн соо, колхознигууд бүхэн, тэдэнэй тоодо бишье баһал зүдэрһэн хүн гээшэб. Моришон ябааб, хонишон ябааб, дарханшье болоод үзөөб, тоолоо һаа захагүй. Харин һаянай загаһашан боложо, түхэлшэжэ мэргэжэжэ байнаб. Анханһаа хойшо нэгэ ажалаа дахаад ябаа һаа, нэрэ солошье зүүжэ болохо байгааб гэжэ һанагшаб. Олон юумэдэ хүдэлжэ, онобшотой мэргэжэлгүй үлөөгшэб.

Загаһашад абяагүй болоно. Түүдэг унтаранхай. Харанхыдэ залуу хүнэй папиросой гал ялалзана.

Бага долгитон байһан үргэн нуур тэһээ шалд-шалд гэжэ загаһануудай өөдөө салгидха абяанууд эндэ-тэндэ дуулдана.

Ц. Д. Итигилов.

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИНЖАПОВ

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора—23; ответ секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства—3-23 (2 зв): культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.)

Н—00667. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж 1000